

T.C.
İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

ERGENLERDE ALGILANAN BEDEN ALGISININ EBEVEYN TUTUMLARI
VE YEME BOZUKLUKLARIYLA İLİŞKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nihat Sezer YAŞAROĞLU

Psikoloji Anabilim Dalı

Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı

AĞUSTOS 2022

T.C.
İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**ERGENLERDE ALGILANAN BEDEN ALGISININ EBEVEYN TUTUMLARI
VE YEME BOZUKLUKLARIYLA İLİŞKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Nihat Sezer YAŞAROĞLU
(191287031)**

Psikoloji Anabilim Dalı

Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Nüket İŞİTEN

AĞUSTOS 2022

T.C.
İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek Lisans Tez Onay Belgesi

Enstitümüz, Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı (191287031) numaralı öğrencisi Nihat Sezer Yaşaroğlu'nun "Ergenlerde Algılanan Beden Algısının Ebeveyn Tutumları Ve Yeme Bozukluklarıyla İlişkisi" adlı tez çalışması 09/08/2022 tarihinde yapılan tez savunma sınavında aşağıdaki jüri tarafından **Oy Birliği** ile Yüksek Lisans tezi olarak **Kabul** edilmiştir.

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

Tez Savunma Tarihi: 09/08/2022

- 1) Tez Danışmanı:** Dr. Öğr. Üyesi H. Nüket İŞİTEN
- 2) Jüri Üyesi:** Dr. Öğr. Üyesi Hakan DUMAN
- 3) Jüri Üyesi:** Dr. Öğr. Üyesi Nesteren GAZİOĞLU

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Ergenlerde Algılanan Beden Algısının Ebeveyn Tutumları ve Yeme Bozukluklarıyla İlişkisi” adlı çalışmamın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim. (09/08/2022)

Nihat Sezer YAŞAROĞLU

ÖNSÖZ

Hayatım boyunca varlıklarımı her zaman hissettiren, aldığım ve alacağım kararlarda her zaman yanımda olan ve desteklerini hiçbir zaman eksik etmeyen biricik annem Nejla ve babam Enver Yaşaroğlu'na ve tez sürecimde yanımda olarak süreci daha güçlü geçirmemi sağlayan, beni motive eden kız arkadaşım Aylin Akgül'e sonsuz teşekkür. Beni bu yolda destekleyen, emeğini esirgemeyen tüm arkadaşlarıma, değerli danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Nüket İşiten'e şükranlarımı sunarım.

Ağustos 2022

Nihat Sezer YAŞAROĞLU

(Psikolog)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ	iv
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR	vii
ÇİZELGE LİSTESİ	viii
ÖZET	ix
ABSTRACT	x
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Araştırmanın Soruları ve Hipotezleri	3
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	4
1.6. Araştırmaya İlişkin Tanımlar	5
2. GENEL BİLGİLER	6
2.1. Beden Algısı.....	6
2.1.1. Beden algısı ve ergenlik.....	7
2.2. Ebeveyn Tanımı	9
2.2.1. Ebeveyn tutumları	10
2.2.1.1. Demokratik tutum.....	10
2.2.1.2. Otoriter tutum.....	11
2.2.1.3. Koruyucu-istekçi tutum	12
2.3. Yeme Bozuklukları.....	12
2.3.1. Anoreksiya nervoza (an).....	14
2.3.1.1. Epidemiyoloji.....	16
2.3.2. Bulimiya nervoza (bn)	16
2.3.2.1. Etiyoloji	17
2.3.2.2. Epidemiyoloji.....	18
2.3.3. Tıkanırcasına Yeme Bozukluğu (TYB).....	18
2.3.3.1. Epidemiyoloji.....	18
2.3.4. Pika bozukluğu	18
2.3.4.1. Epidemiyoloji.....	19
2.3.4.2. Etiyoloji	19
2.3.5. Geri çıkarma (geviş getirme/ruminasyon) bozukluğu	19
2.3.6. Başka türlü adlandırılmayan (atipik) yeme bozuklukları.....	19
2.3.7. Yeme bozukluklarının etiyojisi	20
2.3.7.1. Cinsiyet faktörü.....	20
2.3.7.2. Aile faktörü	20
2.3.7.3. Sosyo-kültürel faktörler	21
2.3.7.4. Genetik ve biyolojik faktörler	21
2.3.7.5. Psikolojik faktörler	21
3. YÖNTEM	23

3.1. Araştırmanın Modeli.....	23
3.2. Evren ve Örneklem.....	23
3.3. Veri Toplama Araçları.....	25
2.3.1. Sosyodemografik bilgi formu	25
2.3.2. Vücut algısı ölçeği.....	26
2.3.3. Ebeveyn anne-baba tutum ölçeği	26
2.3.4. Yeme tutumu testi.....	26
3.4. Verilerin Analizi.....	27
4. BULGULAR.....	29
4.1. Beden Algısına Yönelik Bulgular	29
4.2. Ebeveyn Tutumlarına Yönelik Bulgular	31
4.3. Yeme Bozukluklarına Yönelik Bulgular	36
4.4. Beden Algısı, Ebeveyn Tutumları ve Yeme Bozuklukları Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular.....	41
5. TARTIŞMA.....	45
5.1. Beden Algısına Yönelik Sonuçların Tartışılması.....	45
5.2. Ebeveyn Tutumlarına Yönelik Sonuçların Tartışılması	47
5.3. Yeme Bozukluklarına Yönelik Sonuçların Tartışılması.....	48
5.4. Beden Algısı, Ebeveyn Tutumları ve Yeme Bozuklukları Arasında İlişkiye Yönelik Sonuçların Tartışılması	49
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	51
6.1. Sonuç	51
6.1.1. Beden algısına yönelik ulaşılan sonuçlar	51
6.1.2. Ebeveyn tutumlarına yönelik ulaşılan sonuçlar	52
6.1.3. Yeme bozukluklarına yönelik ulaşılan sonuçlar	54
6.1.4. Beden algısı, ebeveyn tutumları ve yeme bozuklukları arasındaki ilişkiye yönelik ulaşılan sonuçlar	55
6.2. Öneriler	56
KAYNAKLAR	57
EKLER.....	63
ÖZGEÇMİŞ	74

KISALTMALAR

<i>f</i>	: frekans
F	: anova değeri
n	: kişi sayısı
<i>p</i>	: anlamlılık değeri
ss	: standart sapma
sd	: serbestlik derecesi
t	: t testi değeri
$\bar{x}$	: aritmetik ortalama
%	: yüzde

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 3.1: Ergen Bireylerin Kişisel Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler	24
Çizelge 3.2: Ergen Bireylerin Ailevi Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler	25
Çizelge 3.3: Araştırma Verilerine Ait Çarpıklık ve Basıklık Değerleri	28
Çizelge 4.1: Ergen Bireylerde Beden Algısının Cinsiyete Göre İncelenmesi	29
Çizelge 4.2: Ergen Bireylerde Beden Algısının Kardeş Sayısına Göre İncelenmesi ..	29
Çizelge 4.3: Ergen Bireylerde Beden Algısının Anne Eğitim Durumuna Göre İncelenmesi.....	30
Çizelge 4.4: Ergen Bireylerde Beden Algısının Baba Eğitim Durumuna Göre İncelenmesi.....	30
Çizelge 4.5: Ergen Bireylerde Beden Algısının Gelir Durumuna Göre İncelenmesi	31
Çizelge 4.6: Ergen Bireylerde Ebeveyn Tutumlarının Cinsiyete Göre İncelenmesi..	31
Çizelge 4.7: Ergen Bireylerde Ebeveyn Tutumlarının Kardeş Sayısına Göre İncelenmesi.....	32
Çizelge 4.8: Ergen Bireylerde Ebeveyn Tutumlarının Anne Eğitim Durumuna Göre İncelenmesi.....	33
Çizelge 4.9: Ergen Bireylerde Ebeveyn Tutumlarının Baba Eğitim Durumuna Göre İncelenmesi.....	34
Çizelge 4.10: Ergen Bireylerde Ebeveyn Tutumlarının Gelir Durumuna Göre İncelenmesi.....	35
Çizelge 4.11: Ergen Bireylerde Yeme Bozukluklarının Cinsiyete Göre İncelenmesi	36
Çizelge 4.12: Ergen Bireylerde Yeme Bozukluklarının Kardeş Sayısına Göre İncelenmesi.....	37
Çizelge 4.13: Ergen Bireylerde Yeme Bozukluklarının Anne Eğitim Durumuna Göre İncelenmesi.....	38
Çizelge 4.14: Ergen Bireylerde Yeme Bozukluklarının Baba Eğitim Durumuna Göre İncelenmesi.....	39
Çizelge 4.15: Ergen Bireylerde Yeme Bozukluklarının Gelir Durumuna Göre İncelenmesi.....	40
Çizelge 4.16: Ergen Bireylerde Beden Algısı, Ebeveyn Tutumları ve Yeme Bozuklukları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	42
Çizelge 4.17: Ergen Bireylerde Beden Algısı ve Ebeveyn Tutumları Yeme Bozukluklarına Etkisinin İncelenmesi	43

ERGENLERDE ALGILANAN BEDEN ALGISININ EBEVEYN TUTUMLARI VE YEME BOZUKLUKLARIYLA İLİŞKİSİ

ÖZET

Bu araştırma, ergen bireylerde algılanan beden algısının ebeveyn tutumları ve yeme bozukluklarıyla ilişkisini belirlemeyi konu edinmiştir. Dolayısıyla araştırma, tarama modeline uygun olarak tasarlanmıştır. Araştırma kapsamında 316 ergen bireye ulaşılmış ve onların kişisel bilgileri, beden algıları, ebeveyn tutumları ve yeme bozuklarına ilişkin veriler elde edilmiştir.

Araştırma sonunda, ergen bireylerin beden algılarında anne ve baba eğitim durumuna bağlı olarak; ebeveyn tutumlarının cinsiyet, kardeş sayısı, anne ve baba eğitim durumuna bağlı olarak; yeme bozukluklarının ise cinsiyet, anne ve baba eğitim durumu ile gelir durumuna bağlı olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Ek olarak, ergen bireylerinin beden algılarının demokratik anne tutumu, demokratik baba tutumu, koruyucu/istekçi baba tutumu, yeme bozuklukları, şişmanlık kaygısı, diyet, sosyal baskı, zayıflık ile aşırı uğraşma ve yaş arasında pozitif yönde; otoriter anne tutumları arasında ise negatif yönlü anlamlı ilişkisi; yeme bozukluklarının ise beden algısı, demokratik anne tutumu, demokratik baba tutumu, şişmanlık kaygısı, diyet, sosyal baskı, zayıflık ile aşırı uğraşma arasında pozitif yönde; boy ve kilo arasında ise negatif yönlü anlamlı ilişkisi bulunmuştur. Ayrıca, ergen bireylerin beden algısı ve ebeveyn tutumlarının yeme bozuklukları üzerindeki etkisine yönelik kurulan modelin anlamlı olduğu sonucu elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Ergen Bireyler, Beden Algısı, Ebeveyn Tutumu, Yeme Bozukluğu*

THE RELATIONSHIP OF PERCEIVED BODY PERCEPTION IN ADOLESCENTS WITH PARENT ATTITUDES AND EATING DISORDERS

ABSTRACT

This research is about determining the relationship between perceived body image in adolescents and parental attitudes and eating disorders. Therefore, the research was designed in accordance with the scanning model. Within the scope of the research, 316 adolescents were reached and data on their personal information, body perceptions, parental attitudes and eating disorders were obtained.

At the end of the research, depending on the educational status of the parents in body perceptions of adolescents; depending on gender, number of siblings, education level of parents; On the other hand, it was concluded that eating disorders differed significantly depending on gender, education level of mother and father, and income status. In addition, adolescents' body perceptions are positively correlated with democratic mother attitude, democratic father attitude, protective/demanding father attitude, eating disorders, obesity anxiety, diet, social pressure, overworking with thinness and age; a significant negative relationship between authoritarian mother attitudes; Eating disorders have a positive relationship between body image, democratic mother attitude, democratic father attitude, obesity anxiety, diet, social pressure, thinness and excessive preoccupation; A significant negative correlation was found between height and weight. In addition, it was concluded that the model established for the effect of adolescent individuals' body image and parental attitudes on eating disorders was significant.

Keywords: *Adolescents, Body Perception, Parental Attitude, Eating Disorder*

1. GİRİŞ

Ergenlik, uyumsuz yeme davranışlarının gelişmesinde kritik bir dönemdir. Günümüzde yaygın olarak karşımıza çıkan ve ergenlerde git gide sıklığını arttıran, ciddi bir durum haline gelen yeme bozukluğu; zayıf bir kişi olarak algılanmanın güzellik ile bağdaştırılması, beden algısını yanlış yorumlama, ebeveyn tutumları, yeme tutumu ve davranışlarıyla ilişkilidir (Çam,2017).

Sistemik incelemeler, ebeveyn-çocuk ilişkilerinin etiyolojik önemini ortaya koymaktadır ancak gençlikte düzensiz yeme başlangıcında ebeveynliğin rolü hakkında daha az şey bilinmektedir. Bu kapsamda yürütülen bir çalışmanın sonuçları, 18 yaşına kadar olan gençler arasında sağlıklı kilo kontrol davranışları ve ebeveynlerin yüksek düzeyde kontrolü ile karakterize edilen tutumları arasındaki ilişkiyi desteklemektedir (Hampshire, Mahoney ve ark., 2022).

Bununla birlikte medya, akranlar, ebeveynler, antrenörler vb. ergenlerde beden memnuniyetsizliği, kilo kaygısı ve yeme davranışları için risk faktörlerini oluşturmaktadır (Lopez- Guimera, Levine ve ark., 2010).

1.1. Problem Durumu

Ergenlik bir olgunlaşma evresidir: çocukluk ile yetişkinlik arasında yer alan fiziksel ve psikolojik bir geçiş dönemidir. Bununla birlikte, bazı teorisyenler ergenliği, gelişimsel görevleri başarılı bir şekilde gerçekleştirmek için bireylerin ebeveynlerinden ayrılmaları gereken bir dönem olarak görmektedir (Ulus,2021). Ergenlik döneminde, bireyler ebeveynlerinin desteğine ihtiyaç duymalarının yanında, onları ebeveynlerine daha az bağımlı yapan bilişsel ve sosyal beceriler de geliştirirler. Ergenler ayrıca ebeveynleriyle daha az vakit geçirmeye, arkadaşları ve yaşlılarıyla sosyalleşmeye başlarlar. Fakat yine de ebeveynlerin önemi hafife alınmamalıdır. Ebeveynler, ergenlerin yaşamlarına dahil olarak, uygun sınırlar belirleyerek, yaptıkları şeylere ilgi göstererek ve onlara empatiyle yaklaşarak, ergenlerin öğrenmesi ve uygulaması için alan oluştururlar (Ulus,2021). Ergenlik döneminde bireyler bedenlerinde hızlı bir değişim süreci yaşamaktadır ve bu dönem

bu değişimlere alışma süreci olarak da değerlendirilmektedir. Bu dönemde görünümleri ergenler için odak noktasıdır ve görünümlerindeki hoşnutsuzluklar ergen için düşürücü bir motivasyon olabilmektedir (Alagül, 2004). Beden imgesiyle ilgili problemlerin büyük bir kısmı ergenlik döneminde görülmektedir ve bu dönemde görünümle ilgili negatif düşünceler de aralıksız diyetler ve problemlili yeme davranışlarıyla bağlantılı olabilmektedir (Ojala ve ark. 2012,).Ergenlik döneminde vücut, hızlı bir şekilde çok fazla değişim gösterdiği için bu döneme beden algısı için en önemli dönem diyebiliriz. Beden algısı, bebeklikten itibaren gelişen, özellikle ergenlik döneminde önem kazanan, hayat boyu gelişmeye devam eden ve değişen bireyin kendi bedeni hakkındaki öznel algılarını içeren dinamik bir kavramdır (Özmen, 2004). Beden memnuniyetsizliğinin birden çok sebebi olabilir. İdeal kabul görülen vücut ağırlığı ile sahip olunan vücut ağırlığı arasında ortaya çıkan farklılık beden memnuniyetsizliğine sebep olabilmektedir. Ayrıca toplum tarafından kabul görülen uygun bedene sahip olma çabası sonucunda beslenme düzeni üzerinde sergilenen davranış ve tutumlar, yanlış diyet uygulamaları, yanlış besin takviyesi kullanma, yetersiz ve düzensiz beslenmeye yol açabilmektedir.

Ebeveyn tutumları ile yeme bozuklukları arasındaki ilişkiye baktığımızda, yeme davranışı, ebeveyn ile çocuk arasındaki ilişkiye bağlı olabilmektedir. Daha az bağıllık geliştirmiş ve daha az destek olan ailelerde büyüyen çocukların, daha fazla duygusal sorunlarla karşılaştıkları ve daha çok sağlıksız yeme davranışı ortaya koydukları gözlemlenmiştir. Aşırı koruyucu ebeveynler veya katı kuralları olan ebeveynler farklı şekillerde çocuklarının yeme davranışını etkilemektedirler (Ünlü ve ark., 2006).

Ebeveyn tutumları ile yeme bozukluğu belirtileri arasındaki ilişkiyi araştıran bir çalışmada yeme bozukluğu nedeniyle ayakta tedavi gören hastalar ve aileleriyle çalışılmıştır. Çalışmaya 53 aile katılmıştır. Katılımcılardan 32'si anoreksiya nevroza, 18'i bulimia nevroza ve 3 tanesi Ednos teşhisiyle tedavi edilmekteydi. Sonuçlara bakıldığında ise babanın otoriter olarak algılanmasının beden memnuniyetsizliğiyle ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu sonuçları babanın yemek yemedeki rolünün önemini vurgulamaktadır (Enten ve Golan, 2009).

Türkiye örnekleminde yürütölen çeşitli araştırmalar, yeme bozukluklarında çocuğun büyüdüğü aile ve çevresinin etkisini göstermiştir. Anne ve babanın farklı davranış tutumları çocuğun ilerideki davranışlarına ortam oluşturmakta etkindir.

Bunlarla birlikte yürütülen çeşitli araştırma sonuçları, annelerin çocuklarının yeme biçimlerini önemli ölçüde kontrol altına aldığını göstermektedir. Dolayısıyla annelerin çocuklara öğrettikleri bu yeme biçimlerinin doğru ve işlevsel olmasının büyük ölçüde önemli olduğu görülmektedir (Lafçı,2021).

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, ergenlerde algılanan olumsuz beden algısının yeme alışkanlarına olumsuz etki edebileceği aynı zamanda ebeveyn tutumunun da ergenlerin beden algısı ve yeme alışkanlıkları üzerinde negatif yönlü etkili olabileceği düşüncesinin incelenmesi amaçlamaktadır. Araştırma kapsamında incelenecek bu üç değişkenin birbirleri üzerinde etkilerinin olduğu düşünülmektedir. Ancak ulaşılabilen literatür incelendiğinde, ergenlerde algılanan beden algısı, ebeveyn tutumları ve yeme bozukluğu değişkenlerinin hepsinin bir arada değerlendirildiği bir çalışmaya rastlanmamıştır. Dolayısıyla mevcut çalışmanın literatüre bu anlamda katkısı olacağı düşünülmektedir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Araştırmanın yapılacağı İstanbul ilinde daha önceden bu üç değişkenin bir arada kullanıldığı çalışma yok denilecek kadar azdır. Dolayısıyla bu araştırma İstanbul ilinde yaşayan ve ortaöğretim kurumlarında eğitimine devam eden ergen bireylerde uygulanacak ve bu ergenlerde algılanan olumsuz beden algısının yeme alışkanlarına olumsuz etki edebileceği aynı zamanda ebeveyn tutumunun da ergenlerin beden algısı ve yeme alışkanlıkları üzerinde negatif yönlü etkili olabileceği düşüncesini inceleyecektir.

1.4. Araştırmanın Soruları ve Hipotezleri

Araştırma kapsamında incelenmesi hedeflenen araştırma soruları aşağıdaki gibidir:

1. Ergenlerde algılanan beden algısı, ebeveyn tutumları ve yeme tutumu demografik özelliklerine göre farklılaşmakta mıdır?
2. Ebeveyn tutumları ile ergenlerin beden algısı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

3. Ebeveyn tutumları, ergenlerin yeme tutumlarını anlamlı derecede yordamakta mıdır?
4. Ergenlerin algıladıkları beden algısı ile yeme tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
5. Olumsuz ebeveyn tutumları ile ergenlerin algıladıkları beden algısı ve yeme bozuklukları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
6. Aşırı koruyucu ebeveyn tutumu ile ergenlerin algıladıkları beden algısı ve yeme bozuklukları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
7. Mükemmeliyetçi ebeveyn tutumu ile ergenlerin algıladıkları beden algısı ve yeme bozuklukları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Bu araştırmada, aşağıda belirtilen hipotezler test edilecektir:

H1: Ergenlerde algılanan beden algısı, ebeveyn tutumları ve yeme tutumu arasında demografik özelliklerine göre farklılaşma beklenmektedir.

H2: Olumsuz beden algısı ile yeme bozukluğu arasında pozitif bir ilişki beklenmektedir.

H3: Ebeveyn tutumları ile ergenlerin beden algısı arasında anlamlı bir ilişki beklenmektedir.

H4: Ebeveyn tutumları, ergenlerin yeme tutumlarını anlamlı derecede yordamaktadır.

H5: Aşırı koruyucu ebeveyn tutumu ile ergenlerin algıladıkları beden algısı ve yeme bozuklukları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmacı tarafından çalışma için kısıtlılık arz eden durumlar aşağıdaki gibi belirtilmiştir;

1. Bu araştırma, daha önce yapılmış çalışmalar da göz önünde bulundurularak anket çalışmasını kabul eden 100-300 ergen (14-18 yaş) birey ile çalışılması planlanmaktadır.
2. Araştırmada elde edilen bulguların, katılımcılar için doğru yanıtlar olduğu varsayılmaktadır.

3. Araştırmada kullanılan veri ölçüm araçları, değişkenlere ilişkin bulguların tespiti açısından içerdikleri maddelerle sınırlı olacaktır.
4. Araştırmanın bulguları, belirlenen veri analiz yöntemleri ile sınırlı olabileceği düşünölmektedir.

1.6. Araştırmaya İlişkin Tanımlar

Ergen (Adolescent): Batıda; adolescent sözcüğüne karşılık olarak kullanılan ergen sözcüğü Latince de büyüme olgunlaşmak anlamına gelen adolescere fiilinden gelmektedir ve hızlı, sürekli gelişimi yaşıyan ve 11-20 yaşlarında olabilen bireyi tanımlamaktadır (Yavuzer, 1993).

Beden Algısı: Beden algısı, bebeklikten itibaren gelişen, özellikle ergenlik döneminde önem kazanan, hayat boyu gelişmeye devam eden ve değişen bireyin kendi bedeni hakkındaki öznel algılarını içeren dinamik bir kavramdır (Özmen, 2004).

Ebeveyn Tutumu: Ailelerin çocuklarıyla ilgili fikir, görüş, tutum süreçlerinin tamamını ele alan ve değişik çeşitlerde (koruyucu, demokratik ya da demokratik) karşımıza çıkabilen davranış biçimleridir (Ölmez, 2019).

Yeme Bozuklukları: Yeme bozuklukları, bireyin bedensel veya ruhsal sıhhatine negatif yönde etki eden normal dışı beslenme alışkanlıkları diye belirtilen bir psikiyatrik hastalıktır (APA, 2013). Yeme bozukluğuna sahip bireylerde çoğunlukla, yemek yeme rutinlerinin her zamanki rutinin dışında kalması, vücut ağırlığı hususunda ekstrem bir endişenin olması ve vücut görüntüsünün anlamlandırılmasında yanlış düşüncelerin olduğu görölmektedir (Koroğlu, 2009). Yeme bozuklukları bireylerin beslenme, vücut ağırlığı ve beden görünümü ile alakalı kaygıları ve tıkinma ya da beslenmenin sınırlandırılması gibi beslenme tutumlarında meydana gelen bozukluklarla birlikte kendini göstermektedir (Becker ve ark.,1999; Rikani ve ark., 2013).

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Beden Algısı

Beden algısı, bireyin vücudunun her bir bölümüne ve vücudun o bölümlerinin görevlerine karşı pozitif ve negatif düşüncelerin, hissettiği bu duyguların bireyin kendisi tarafından değerlendirilmesidir. Beden algısı, bebeklikten itibaren gelişen, özellikle ergenlik döneminde önem kazanan, hayat boyu gelişmeye devam eden ve değişen bireyin kendi bedeni hakkındaki öznel algılarını içeren dinamik bir kavramdır (Özmen, 2004). Beden imajı, bireylerin benliklerini diğerlerinden farklı olarak algılamaya başladığında başlar ve hayatı boyunca devamlı olarak farklılaşır. Bu farklılaşmayı bireyin vücudundaki farklılaşmalardan ziyade pek çok durum etkiler. Bu durumlar beden görüntüsü, yaş, benlik saygısı, sosyal medyanın dayattığı ideal algılar gibi pek çok şey etkiler. Bireylerin bedeni ile ideal olarak algıladığı beden aynı olmadığında bu durum olumsuz bir algı doğurur. Bu durum özellikle bireylerin bedenlerinde çok fazla değişim yaşadığı ergenlik döneminde görülür. Pek çok insan estetik operasyonlar ve bakımlarla ideal görüntülerine ulaşmaya çalışır fakat bu uğurda yapılan yanlış beslenme ve diyetler sağlıklarını bozar. Bireyin vücuduna olan algısı, birçok tutuma bağlı çok boyutu olan bir yapıdır. Biyolojik, psikolojik, toplumsal ve kültürel etkilere bağlı olarak değişim ve gelişim göstermektedir. Kişinin bedenine olan memnuniyetsizliği genel olarak ergenlikte başlıyor desek de daha erken yaşlarda da ortaya çıkabilmektedir. Beden memnuniyetsizliği olan birey olumsuz bazı davranışlarda bulunarak sağlığını tehlikeye atabilmektedir. Bunlardan bazıları; sağlıksız diyetler yapmak, yanlış besin takviyeleri kullanma, aşırı alkol ve sigara tüketimi, kontrolsüz spor egzersizleri, kendini günlerce aç bırakma eğilimi veya kontrolsüz aşırı beslenme atakları vs. Bu beden algısında oluşan memnuniyetsizlik kişide ciddi sonuçlara yol açabilmektedir. Örneğin; yeme bozuklukları, kaygı bozukluğu, özgüven düşüklüğü, depresif ruh hali ve intihar düşüncesi gibi problemlerle karşılaşmak mümkündür.

Beden Dismorfik Bozukluğu

Beden dismorfik bozukluğu, görünürde bir fiziksel sorunu olsun olmasın, veya ufak derecede bir fiziksel sorunu olduğu zamanlarda, bireyin kendi dış görüntüsüyle mental anlamda fazla derecede uğraşması ve meşgul olması durumu olarak tanımlanabilir. Bireyin beden görüntüsünün normal veya kabul görmüş standart değerler arasında olmasına rağmen, kişi kendisini dikkat çekecek ölçüde çirkin ya da fiziksel olarak kusurlu/çirkin veya eksik algılaması şeklinde gelişen bir algılama bozukluğu söz konusudur. Bu bozukluk grubuna maruz olan bireylerin aynı zamanda obsesif (takıntı) duygularına sahip olduğundan da bahsedebiliriz (Önder,2022).

Beden dismorfik bozukluğu çoğunlukla ergenlik döneminde başlar (ortalama başlangıç yaşı 16) (Aşkın,2019). Genellikle erkekler ve genç bireyler yakınmalarını aşığılanma ve utanç duygularından ötürü söylemek istemezler ya da bunları psikolojik bir sorun olarak görmezler (Demirkol ve ark, 2012).

Beden algısı bozukluğunun; kişilerin eğitim, meslek ve sosyal hayatlarında problemlere neden olmasından yanı sıra karşı cins ile romantik ilişkilerden uzaklaşmaya neden olduğu görülmektedir. Ortaya çıkan sosyal uzaklaşma, kişiyi evden çıkamaz duruma getirebilmektedir ilaveten depresyon ve intihar girişimleri de bu hastalığın nadir görülmeyen sonuçlarındandır (Aşkın, 2007).

2.1.1. Beden algısı ve ergenlik

Ergenlik bir olgunlaşma evresidir: çocukluk ile yetişkinlik arasında yer alan fiziksel ve psikolojik bir geçiş dönemidir, kişileri yetişkinlik rollerine hazırlar. Ergenlik, 12 ile 22-25 yaş aralığını kapsamaktadır. Yine Unesco ergenliği, bireylerin eğitimine devam ettiği, henüz iş yaşamına başlamadığı ve bekar olduğu bir süreç olarak tanımlamıştır. Birleşmiş Milletler ise bu dönemi 12-25 yaşları arasında gerçekleşen bir süreç olarak kabul etmiştir. Bireylerin bu sürece girişi yaşadıkları çevrenin mevsimsel durumları ve bireylerin gelişim dönemi şartlarına göre farklılaşabilmektedir. Bu faktörler dışında sosyal ortam ve şartlar da ergenlik ve yetişkinliğe girişi etkilemektedir. Yaşadığımız toplum değerlerine göre tek yaşamak, yuva kurmuş olmak, ekonomik bağımsızlığını kazanmış olmak gibi faktörler toplumca yetişkinlik görevleri olarak değerlendirilmektedir.

Beden algısı herhangi bir kişinin kendi bedeni hakkındaki düşüncelerini, duygularını ve algılarını ifade eden bir kavramdır. Kişinin görünümüyle ilgili görüşleri beden

algısıyla doğru orantılıdır. Görünümle ilgili pozitif düşünceler yüksek beden algısını, negatif düşünceler ise düşük beden algısını göstermektedir. (Tezcan, 2009).

Ergenlik döneminde bireyler bedenlerinde hızlı bir değişim süreci yaşamaktadır ve bu dönem bu değişimlere alışma olarak da değerlendirilmektedir. Bedenlerindeki bu hızlı değişim dolayısıyla bireylerin görünümleri hakkındaki görüşleri ve psikolojileri şekillenebilmektedir.

Ergenlik çağındaki bireylerin çoğunlukla beden görünümlelerinden memnun olmadıkları ve sahip oldukları görünümde daha ince ya da kilolu olma beklentisinde oldukları ve bu beklentinin kızlarda daha çok olduğu belirlenmiştir. (Taş ve ark., 2017). Yapılan bir çalışma, ince bir vücut isteğinin kızlarda %28-55, erkeklerde ise %17-47 arasında değiştiğini buna karşın daha büyük bir vücut arzusunun kızlarda %0-36 ve erkeklerde %13-48 arasında değiştiğini göstermektedir (Dion ve ark., 2016).

Bedeninden memnun olmama durumu sıklıkla bireylerin bedensel görünümüyle ilgili olumsuz bir kişisel yargısı olarak ele alınmaktadır (Stive ve Saw, 2002). Bununla birlikte bu memnuniyetsizlik, beden şekli ve ağırlığı dışında vücudun farklı bölgeleri, kas yoğunluğu ve bedensel büyüklüğü de kapsamaktadır (Dion ve ark., 2016).

Beden algısını etkileyen önemli bir etken de beden ağırlığı yani kilodur. Özellikle fazla kilo problemi olan ergenler, kilosunu daha az olan akranlarına kıyasla daha düşük beden memnuniyetine sahiptir (Sira, 2003).

Bu dönemde bireyler kendi toplumlarında beğenilen ve kabul gören bedenleri de örnek alarak beden imajlarını oluşturmaya çalışır. Bireyler için mükemmel vücut ya da kabul gören vücut görünümü sosyal çevrelerinden etkilenerek şekillenir. Bir diğer faktör olarak da sık sık sosyal medya da karşılaştığımız ya da televizyonlar da maruz kaldığımız kusursuz tanımlanan bedenler gösterilebilir.

Yapılan bir çalışmada mükemmeliyetçi benlik sunumu ve beden imajı değerlendirilmesi test edildi. Katılımcılar mükemmeliyetçi benlik sunumu, beden imajı ve yeme bozukluğu ölçümlerine katıldı. Sonuçlara göre ise benlik sunumu, bedenlerinden memnun olmayan kadınlarda, yeme bozukluğu semptomlarını öngörmüştür. Ancak vücutlarını beğenen, gerçek ve idealleri arasında çok az veya

hiç fark olmadığını düşünen kadınlarda, yeme sorunları öngörülmemiştir (McGee, Hewitt ve ark., 2005).

Aynı zamanda teorik araştırmalar ve literatür, bedeninden memnun olmayan ve bedenine yoğunlaşan bireylerde, diğerlerine oranla daha fazla beden dismorfik bozukluğuna rastlandığını kanıtlamaktadır (Tiggemann ve McCourt, 2013).

Beden imajında ebeveyn tutumlarının da rolü çeşitli araştırmalarla desteklenmektedir. Yakın mesajların doğrudan iletilmesi nedeniyle özellikle ergen kızlar için annelerinden gelen yorumlar ve iletiler daha önemli olmaktadır (Lopez-Guimera, Levine ve ark., 2010).

2.2. Ebeveyn Tanımı

Ebeveyn-çocuk ilişkisi, insan hayatındaki en önemli ilişkilerden biridir. Ebeveynler, çocuğun psikolojik işleyişi üzerinde etkisi olan birincil bakıcılar ve sosyalleştirme araçlarıdır. Çocuklarıyla kurdukları güvenli bir ilişki ve ebeveynlik uygulamalarıyla, ebeveynler, çocuklarının gelişimini destekler ve yerine getirmeleri gereken zorlu görevlerde onlara rehberlik eder (Ulus,2021).Çocukların hayatı öğrendikleri ve iletişim kurmaya başladıkları ilk ortam ailedir. Çocuğun aile içerisinde öğrendikleri ve deneyimleri fazlalaştıkça karakteri de şekillenmeye başlar. Aile içerisindeki etkileşim ve iletişimde temel nokta anne ve babanın tutumları ile durumlar karşısındaki davranışlarıdır (Okumuş, 2018). Çocuklar yetişirken kendilerine örnek aldıkları en önemli figürler anne ve babalarıdır.

Çocuklar için en elverişli ve uygun ortam anne ve babasıyla bir arada büyüdüğü ortamdır. Dünyaya geldiği andan itibaren anne ve babasıyla iletişim halindedir. Anne ve baba çocuğun ilk bakım verenleridir ve bakım sorumluluğunun yanında ilgi ve şevkatli davranışları çocuğun gelişimi için son derece mühimdir (Şahin, Özyürek, 2008).

Ebeveyn ve çocuklar arasındaki iletişimde çocuk, ebeveynlerinden olumlu ve olumsuz davranışları gözlemlemekte ve öğrenmektedir. (Şahin, Özyürek, 2008).

Anne ve babasıyla etkili ve olumlu ilişkiler kuran çocuklar duygu ve düşüncelerini ifade edebilen, birey olarak varlıklarını ortaya koyabilen bireyler olarak büyümekte ve topluma karışmaktadır. Ebeveyn terimi çocuğun bakımından sorumlu olan ve biyolojik ya da evlat edinen anne-babayı kapsamaktadır.

2.2.1. Ebeveyn tutumları

Son dönemlerde ebeveyn tutumlarına ilişkin pek çok çalışma yapılmakta ve ebeveyn tutumlarının çocukların davranışları üzerindeki etkileri gösterilmeye çalışılmaktadır. Temel (2015), yapılan bir araştırma da ebeveyn teriminin anne, baba ve yetiştirdikleri çocuk ile ilişkilerinin oluşturduğu bir olgu olduğunu belirtmiştir (Turhan, 2021).

Ebeveyn tutumları, bireylerin anne ve babasının ona karşı sergilemiş olduğu tutum ve davranışları çerçevesindeki görüşlerini bildirdikleri ölçme araçları aracılığıyla tespit edilmektedir. Kişinin görüşleri çerçevesinde belirleniyor olması, algıladıkları tutumun önemini gösterdiği için algılanan ebeveyn tutumları terimi bu tanımı daha doğru karşılamaktadır (Turhan, 2021).

Bireylerin temel psikolojik ihtiyaçları (özerklik, yeterlilik ve akrabalık) doğuştan gelir ve bu ihtiyaçların ebeveynler tarafından desteklenmesi, ergenlerin birçok farklı psikolojik etmeni üzerinde de olumlu etkileri olacağından en iyi düzeyde gelişime yol açacaktır (Ulus, 2021).

Ebeveyn tutumları için çeşitli sınıflamalar yapılmıştır. Maccoby ve Martin (1983), faktör analizine dayalı ebeveyn davranışlarını, tepkisellik ve talepkarlık olmak üzere 2 boyut altında ele almışlardır. Baumrind (1971) ise ebeveyn tutumlarında 4 stil kabul etmiştir: otoriter, otoriter- hoş görülü, izin verici- ihmalkar ve ihmalkar- ilgisiz.

2.2.1.1. Demokratik tutum

Çocukların birey olarak gelişebilmeleri için en elverişli olan tutum, içinde karşılıklı sevgiyi ve saygıyı barındıran demokratik tutumdur. Demokratik tutum sergileyen anne ve babalar çocuklarını kontrol ederken aynı zamanda da gereksinimlerinin sağlanmasına olanak vermektedir. Bu sayede çocukların belli kurallar çerçevesinde belli davranışları yapmasına müsaade edilir ve çocukların sorumluluk bilincinin gelişmesine katkı sağlanır. Ayrıca demokratik tutum çocukların benlik değerlerini olumlu etkilemektedir (Sezer ve Oğuz, 2010). Demokratik tutum sergileyen ebeveynler çocuklarına karşı sevecen ve ilgilidir. Anlayışlı ve ilgili bir şekilde çocuklarını dinlerler. Demokratik ebeveynler çocuklarından beklentileri olan ve onları kontrol eden aynı zamanda da çocuğun ihtiyaçlarını gören ve karşılayan tutumlar sergilemektedirler (Saylık, Yalçın, 2018).

Baldevin ve ark. göre demokratik ebeveyn tutumlarıyla büyüyen çocuklar devamlı yeni şeyler öğrenmeye motive edilmekte ve deneme yanılma yoluyla öğrenmeleri desteklenmektedir. (Afat, 2013).

Demokratik tutum sergileyen ebeveynler çocuklarını benliklerini ortaya koyabilen, başkalarına bağımlı olmayan bireyler olarak yetiştirmektedirler, ayrıca onların kendilerinden daha az deneyime sahip olduklarının bilinciyle onlara yol gösterirler (Latouf, 2008, akt; Yaman, 2018). Çocukla ilgili alınan kararlarda çocuğunda düşünceleri önemsenir ve fikri sorulur. Böyle bir aile ortamında büyüyen çocuklar erişkin, kendi duygu ve düşüncelerini ifade edebilen ve yanlış gelen durumları sorgulayabilen bireyler olarak yetişmektedir (Pekşen Akça, 2012).

Ülkemizde yapılan bir çalışmada ailelerin genellikle otoriter tutumlar sergiledikleri fakat sosyo ekonomik düzey arttıkça demokratik tutumların arttığı görülmüştür. (Saylık, Yalçın, 2018).

2.2.1.2. Otoriter tutum

Tuzcuoğlu ve Tuzcuoğlu (2007), Özellikle bizim kültürümüzde sıkça görülen bir tutum olan otoriter tutumun ataerkil toplumlarda görülme olasılığının yüksek olduğunu belirtmişlerdir (Pekşen Akça, 2012). Otoriter tutum sergileyen ebeveynler, çocuklarının bireysel özelliklerini, ihtiyaçlarını, gelişimsel özelliklerini önemsemeyen, kendileri nasıl istiyorsa o şekilde davranmalarını beklerler. Çocuklar bu istekler doğrultusunda davranmadığında ve hatalı en ufak davranışlarında ebeveynleri tarafından cezalandırılabilirler (Sezer ve Oğuz, 2010). Çocuklarına katı kurallar koymakta ve bu kurallara esneklik göstermeden uyulmasını beklemektedirler. Bu tutumla yetişen çocukların anne ve babalarına karşı söz hakkı yoktur, sadece anne ve babalarının sözleri geçmektedir. Bu katı ve esnemeyen tutumlar sadece annede, sadece babada ya da ikisinde de olabilir.

Otoriter ebeveynler, çocuklardan gelen yoğun taleplere rağmen bunlara karşılık vermezler. Bu ebeveynler çok katıdır ve çocuğa uyuması zorunlu, katı kurallar koyarlar. Bu kurallara itaatsizlik ise doğrudan ceza anlamına gelmektedir. Bu tür ebeveynler bedensel cezalarda kullanabilmektedir. Diana Baumrind, bu tür ebeveynlerin yetiştirdikleri çocukların daha karamsar, daha az neşeli ve stres ve depresyona daha yatkın olduklarını belirtmiştir. Bununla birlikte otoriter ebeveynler genellikle çocuklarını korumak gibi bir zihniyete sahiptir. Bu sebeple de yetiştirme

biçimleri çok katı ve kontrol edicidir. Çocuğu güvende tutmak yerine, problem çözme becerilerini ve bunun yanında özgüvenlerini de yok ederler (Jadon ve Tripathi, 2017).

Otoriter ebeveyn tutumlarına maruz kalan çocuklar dış faktörlere çok fazla önem veren, benliklerini ortaya koymakta zorlanan, duygu ve düşüncelerini ifade edemeyen kişiler olarak büyürler (Okumuş, 2018).

Öte yandan destekleyici olmayan, kontrol eden, reddeden ve gerçek dışı talepkar ebeveyn davranışları, ergenlik dönemindeki bireylerin hayal kırıklığına uğramasına ve aileden kopmasına neden olacaktır (Ulus, 2021).

2.2.1.3. Koruyucu-istekçi tutum

Bu tutuma sahip ebeveynlerin genellikle tek çocukları olduğu görülmektedir (Pekşen Akça, 2012). Koruyucu tutum sergileyen ebeveynler çocuklarına karşı fazla korumacı bir tutum içindedirler, her şeye müdahale ederek çocuklarının deneyim kazanmalarına müsaade etmeden onların yapması gereken her şeyi yaparlar.

Genellikle bu çocuklar bağımsız hareket edememekte ve birey olamayan kişiler olarak yetişmektedirler. Yapılan çalışmalar koruyucu- istekçi ebeveyn tutumlarının çocukların benlik değerini olumsuz etkilemektedir (Sezer, Oğuz, 2010).

Ali Sinanoğlu (2003), bu çocukların yaşadıkları olaylarda pasif kalmakta, hedeflerine ulaşabilmek için başkalarının desteğine ihtiyaç duymakta ve yaşadıkları sorunları başkalarının çözmesini beklediklerini belirtmiştir.

2.3. Yeme Bozuklukları

Yeme bozuklukları Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El kitabı olan DSM-V'de anormal beslenme şekilleri, fiziksel aktivitelerde ve günlük etkinliklerde aksamaya sebep olacak biçimde yeme alışkanlıklarında bozulma şeklinde tanımlanmıştır (DSM-V, 2013). DSM-V'de bebeklik ve çocukluğa ilişkin yeme bozukluklarıyla yetişkinlere ilişkin yeme bozuklukları birbirinden ayrılmıştı fakat DSM-V'de çocukluk ve bebeklikte meydana gelen yeme bozukluklarıyla yetişkinlikte meydana gelen yeme bozukluklarının tanı ve tedavisinin benzer olması sebebiyle birleştirilmiştir.

Kişilerin normalden fazla yeme davranışı göstermesi veya normalden az yemek yemesi veya beden ağırlığıyla ilgili endişelenmesini de içeren, sağlıklı yeme biçiminden uzaklaşılabilir bir bozukluktur (Lafçı, 2021).

Yeme bozuklukları, beden ağırlığına odaklanılmış, yemek yeme davranışlarında çeşitli şekillerde farklılaşmayla beliren, genellikle devamlılık gösteren, tedavi yanıtının pek olmadığı, yanıt alınanlarda da bozukluğun tekrar etme olasılığının olduğu ve sonucunda ölüme kadar gidebilen ciddi bir ruhsal bozukluktur (Ağras, 2001; Fairburn ve Harrison, 2003; Lafçı, 2021).

Yeme bozukluklarının sebeplerini tek bir durumla anlatmak kolay değildir. Sebepleri çok çeşitlidir. Bunlar biyolojik, psikolojik, sosyolojik olabilmektedir. Dünya Sağlık Örgütü yeme bozukluğunu, 'fizyolojik bozukluk fizyolojik faktörlerle belirtilen davranımsal bozukluklar' şeklinde tanımlamıştır (Öztürk,1993; Lafçı, 2021).

Bununla birlikte mükemmeliyetçiliğin uzun zamandan beri yeme bozukluklarının merkezinde bir kavram olduğu hipotezi ileri sürülmüştür. Bruch (1978), tarafından yürütülen çalışmanın sonuçları da bu hipotezi destekler niteliktedir. Bu çalışmada, yeme bozukluğu tanımlanan hastalarda, mükemmeliyetçi, aşırı uysal ve süreli olarak saygı ve değer görmemekten korkmak gibi değerlere ulaşılırken, diğer yeme bozukluğu olan hastaların da mükemmeliyetçilik imajını vurgulayan ailelerde yetiştikleri sonuçlarına ulaşılmıştır (McGee, Hewitt ve ark., 2005).

Yeme bozukluklarını en temel kapsamda düşünecek olursak; pika, rüminasyon, anoreksiya nervroza, bulimiya nervozadan ve tıknırcasına yeme bozukluğundan bahsedebiliriz. Yeme bozuklukları arasında ergen bireyleri ilgilendiren bozukluklar daha çok anoreksiya nervroza ve bulimiya nervozadır (Siyez,2006). Ergenlik döneminin hastalığı olarak kabul edilen yeme bozukluklarında anoreksiya başlangıç yaşı 14-18 iken bulimiya nervroza için 16-20'dir. Genç bireylerin ergenliğe girme yaşının daha erken yaşlarda olabilmesi bu rakamlarda değişiklik gösterebilmektedir (Küey,2008). Ergenlerde yeme bozukluğu dağılımı farklılık gösterebilmektedir. DSM-5'e göre ergen kızlarda yeme bozukluğu görülme oranı %5,7-15,2, erkek ergenlerde ise bu oran %2-9,1,2 olarak bildirilmektedir (APA, 2013).

Yaşamın önemli bir bölümü olan ergenlik çağı; fizyolojik, duygusal ve bilişsel açıdan birçok farklılığın ortaya çıktığı hassas bir geçiş evresidir. Bu dönemde kimlik karmaşası yaşayan ergenler, bir taraftan bireyselleşmeye başlarken bir taraftan da

vücutunda ortaya çıkan farklılıklara adapte olmaya çalışır. Dışarıdan diğer insanlara karşı nasıl bir izlenim verdiği ve nasıl görüldüğü ile aşırı uğraşmaya başlar. Bundan dolayı diğer insanların vücudu üzerindeki yorumları oldukça önemli rol oynamaktadır. Başka bir taraftan da hayatımızda etkisi oldukça fazla olan medya tarafındanzayıf bir kişi olmanınideal olarak belirlenmesi, ayrıcazayıf ve incebiri olmanıntoplum tarafından etkileyici, başarılı ve kabul görme ile bağlantılı olduğu yönünde yansıtılan algılar kişinin vücut imgesini belirlemeye uğraşan ergen tarafından özümsemektedir (Sarı, 2020).

Son zamanlarda yürütülen araştırmalar, ruhsal ve genetik faktörlerin, ebeveynler ile olan etkileşimin ve sosyal hayatın yeme bozukluklarının gelişmesinde önemli etkenler arasında olduğunu belirtmektedir(Hanines, Neumark-Stzainer, 2006).Ebeveynler, beslenme biçimi, kilo ve yiyecek alımı gibi konularda çocuklarına örnek olmaktadır. Bunu baz alarak yürütülen araştırmalarda, ebeveynleri kendisini dış görünüşü açısından eleştiren çocukların, buna bağlı olarak kaygıları ve beden memnuniyetsizliği artmaktadır. Ayrıca ebeveynin çocuğun bedenine karşı eleştirel tutumları, katı diyet davranışları ve tıknırcasına yeme davranışlarına yol açmaktadır (Rodgers ve Chabrol, 2019).

Zayıflık kavramı üzerinde yapılan bütün bu medya ve toplum baskısından sonra kişide kontrolsüz diyet, kiloyu kontrol altına almak için kusma eylemi, diüretik veya laksatif kullanımı gibi uygun olmayan eylemler ortaya çıkabilmektedir. Yeme bozuklukları kritik tıbbi karmaşıklıkları olan, ölüme yol açabilen ve sağaltımı güç olan psikiyatrik rahatsızlıklardır. Bundan dolayı erken teşhis edilip tedavisine başlanması hayati önem taşımaktadır (Sarı,2020).

2.3.1. Anoreksiya nervoza (an)

Gull ve Laseque (1873), ergenlik döneminde özellikle genç kızlarda görülmekte olan anoreksiya nervozayı klinik bir patoloji olarak tanımlamışlardır (Kaya, Çili, 1997). Anoreksiya terimi iştah kabı anlamına gelmektedir ve nevroza ise bu kaybın duygusal nedenlerden olduğunu belirtmektedir. DSM-V'de Yeme bozuklukları grubu altında yer alan anoreksiya nevroza kriterleri şu şekildedir: Çok düşük vücut kilosuna neden olan besin kısıtlaması, sağlıklı beden ağırlığına sahip olmayı engelleyen davranışlar, kilo almak ve şişmanlamaktan ciddi şekilde korkmak ve kişinin beden görünümünü algılamasıyla ilgili bozulmaları içerir (APA, 2013).

Bunların anlamına baktığımızda bu kişilerin kilosunun yaş ve boyuna göre normal kabul edilen kilodan çok daha düşük olduğunu, tipik olarak diyet yaparak kilo kaybettiklerini, kilo alma korkusunun kilo kaybıyla azalmadığını ve beden algılarıyla ilgili bozulma sonucu aşırı zayıflasalar bile aşırı kilolu olduklarını iddia ettiklerini görmekteyiz. DSM-V Anoreksiya Nervoza'nın iki alt türünü tanımlamaktadır. Bunlardan ilki kısıtlayıcı türdür. Bu tür daha çok diyet yapar ve yeme alımını kısıtlar hatta neredeyse hiç yemeyerek ya da aşırı spor yaparak kilo kaybeder. İkincisi ise tıknırcasına yeme/çıkarma türüdür. Kişinin son üç ay içerisinde tıknırcasına yeme ve çıkarma dönemleri olmuştur (APA,2013).

AN, ince bir vücut arzusu ile kilo almak ve şişmanlamaktan ciddi derecede korkmanın ileri geldiği bir bozukluk örüntüsüdür. Bedenin görünümüyle ilgili kişilere ciddi düzeyde bir algı bozukluğu vardır ve kendilerini olduklarından daha şişman olarak algılamaktadırlar (Erbay, Seçkin, 2014).

AN, genellikle ergenlikte başlar. Ergenlikte başlamasından dolayı bu dönemde gerçekleşen gelişimsel faktörlerin belirleyici etkiye sahip olduğu düşünülmektedir. Ergenlik döneminde yaşanan kimlik karmaşası, çalkantılı arkadaşlıklar, aile içi çatışmalar, cinsel yönden gelişim ve burada yaşanan çatışmalar ergenlerde sıklıkla baskı yaratmaktadır. Bütün bunların bozukluğun gelişimdeki etkisi olduğu düşünülmektedir (Glasofer ve ark. 2015).

Küey (2008), Ergenlerde Yeme Bozuklukları kitabında kişinin kilosunun git gide azaldığını ve sağlığının risk altına girdiğini fakat kişinin beden algısındaki bozulmadan dolayı durumun ciddiyetini algılayamadığını ve bu durumu kabul etmediğini belirtmiştir. Bu kişiler genellikle yiyecekleri yemekleri çok minik parçalara ayırarak ve kalori hesabı yaparak tabaklarına koymak ve sık sık kilolarını kontrol etmek gibi takıntılı davranışlar sergilemektedirler. Ayrıca bu kişilerin tanısı görünümünden dolayı oldukça kolaydır (Erbay, Seçkin, 2014).

Anoreksiya nevroza olan bireylerin kiloları ve görünümüleriyle ilgili ciddi derece zihinsel uğraşları vardır ve bu kişiler kilo alımını önüne geçmek için ağır antrenmanlar ve katı diyetler uygulamaktadırlar ve bunların sonucunda aşırı kilo kaybının ardından ortalama 1.5 sene içinde %30-50'sinde aşırı yeme atakları göstermektedirler (Kaya ve Çili, 1997). Bu bozukluğun oluşmasında gelişim dönemindeki aile yapıları ve biyolojik etmenler önemlidir. Ergenlik, bireylerin çok fazla biyolojik ve fiziksel değişim yaşadığı bir dönemdir ve bu dönemde bireylerin

sosyal rollerinin artmasıyla beraber eklenen yaşamdaki stres faktörleri kişilerin yeme bozuklukları yaşaması için kritik bir dönemdir (Erbay, Seçkin, 2014). Ayrıca anoreksik kişilerin ergenlik problemlerinin üstesinden gelmekte başarılı olamadıkları ve sosyal çevrelerinde önemli bir kriter olan inceliğin benlik değeri ve başarı sebebi olarak algılanmasıyla bu bozukluğa sahip oldukları belirtilmektedir (Sohleberg, Strober, 1994). Aile, besin alımı, beden ağırlığı ve yeme alışkanlıklarıyla çocuklarına bu davranışlara yönelik bir modeldir. Yapılan birçok çalışma çocuğunun görünümünü ve beden ağırlığını aşırı kontrol etmeye çalışan ve bu konularda çocuğuna eleştirel yaklaşan ailelerin, çocuklarında beden görünümüyle ilgili olumsuz düşüncelerin arttığı ve buna yönelik katı diyet yapma gibi davranışlarda bulunduğu görülmüştür (Çaka, Çınar ve ark. 2018).

2.3.1.1. Epidemiyoloji

Anoreksiya genellikle erken ve orta ergenlik yıllarında, sıklıkla diyet yapma ve bir yaşam stresinin olması ardından başlamaktadır. Erken başlayan vakaların seyrinin daha kötü olduğu bildirilmektedir (Sarı, 2020). Yetişkinlerde yaşam boyu görülme sıklığı %1-2 ve ergenlerde %0.3 - 0.7 olduğu bilinmektedir (Hergüner, 2016). Kadınlarda erkeklere oranla 10 kat daha fazla görülmektedir (APA, 2013). K

adınlarda görülme oranı %90 - 95'dir ve ergen ve genç kadınlarda görülme oranı %1-4 olduğu bilinmektedir (Gürdal,1999). Günümüzde erkeklerde de anoreksiyanın arttığı görülmektedir. Bunun nedenini daha çok kaslı bir görünüme sahip olma arzusu oluşturmaktadır (Seçkin ve Erbay, 2014).

2.3.2. Bulimiya nervoza (bn)

Bulimiya Yunanca "ököz eti açlığı" anlamına gelmektedir. "Ököz gibi aç olmak" yı ifade eder. Bulimiya terimi ilk kez Orta Çağ'da yaşayan zenginlerin daha çok miktarda yemek yiyebilmek amacıyla çıkarma davranışı sergilemesiyle tanımlanmıştır (Sönmez, 2017). Çıkarma davranışı tıkinmaların kalori etkisini ortadan kaldırmak ve yeni yiyeceklere yer açmak için yapılmaktadır.

Bulimiya Nervoza, DSM-V'de tekrarlayan tıkinircasına yeme epizodları ve kalori alımından korunmak için telafi edici ve dengeleyici davranışlarda (ağır antrenman, kusma, laksatif kullanımı, katı diyetler, yeme kısıtlaması) bulunmak ve bu davranışların üç ay içerisinde haftada en az bir kere olmasını, bunun yanında kişinin

kendisini değerlendirirken beden görünümünün ve ağırlığının çok önemli olmasını içerir. DSM-V “tıkınma”nın iki özelliği olduğunu söyler. Birincisi, insanların büyük bir kısmının tek seferde yiyemeyeceği kadar yiyeceği kısa sürede yemek ve ikincisi ise yemek yeme sırasında kişinin kontrolünü kaybetmesidir (APA, 2013).

Bulimik kişilerin kiloları normal ya da bir tık üstündedir bu sebeple de anoreksiya nervozanın tıkınırcasına yeme türündeki bireylerden ayrılmaktadır. Ayrıca dengeleyici ve kısıtlayıcı davranışlarının varlığıyla da tıkınırcasına yeme bozukluğundan farklılaşmaktadır (Aytaç ve Hocaoğlu, 2016). Bulimiya nevrozada tıkınma davranışları genellikle gizli gizli yapılır ve kişi çok büyük miktarda yiyeceği tek başınayken yer (Güne ve Emiroğlu, 2018). Bulimik kişiler genellikle yaşam problemlerinden uzaklaşmak için çok miktarda alkol alabilmektedirler bu da kişilerin maddi sorunlar yaşamasına ve suça yönelmesine etki edebilmektedir (Ersoy, 1991). Bulimik kişilerin benlik saygıları, beden görünüm ve ağırlığına göre farklılaşmaktadır (Çaka, Çınar ve ark. 2018) Bu kişiler için beden görünümü ve kilosunu son derece önemlidir ve bunların her zaman kontrolü dahilinde olması gerektiği inancı mevcuttur. Bulimik hastalar, ince bedene sahip olmak için toplumsal bir baskı hissederler ve bunun için diyet yapma ve yeme kısıtlaması gibi davranışlarda bulunurlar. Katı yeme kuralları geliştirerek kendilerini uzun süre aç bırakırlar ve bunun sonucunda tıkınma eylemi gerçekleşir (Yazıcı ve Erol, 1999).

2.3.2.1. Etiyoloji

Agras (1991), bulimiyanın kişilerarası ilişkiler modelinde, kişilerin öz saygılarının düşük olduğu ve ilişkilerinde stres yaşadıkları, bunların kişide stres ve memnuniyetsizlik duyguları oluşturduğu ve bu olumsuz duygulardan kurtulmak için kişinin besin alımına yöneldiğini ve sonucunda tıkınma gerçekleştiğini belirtmiştir. Bulimik kişilerin aile ilişkileri genellikle çatışmalıdır ve bu durum tartışmaya kapalı bir ilişkiyi içerir (Işık, 2009). Maner (1999), bilişsel davranışçı kuramcılara göre, kişilerin öz saygılarını vücut şekline ve kilosuna göre değerlendirmesi ve görünümüyle ilgili düşüncelerin zihnini çok kurcalaması katı yeme kurallarını ve sonucunda da tıkınmaları getirmektedir ve bedene verilen bu önem genellikle kişinin kendi değerini yetersiz bulması ile ilişkili olduğunu belirtmiştir.

2.3.2.2. Epidemiyoloji

Bulimiya Nervosa başlangıcı genellikle geç ergenlik ve erken yetişkinlik dönemleridir ve erkekler de kadınlara göre daha erken dönemlerde başladığı belirtilmektedir (Işık, 2009). Batı'daki bireylerde yapılan çalışmalarda BN'nin görülme sıklığı %2-4 bulunmuştur. Bulimiyanın kadınlarda daha sık görüldüğü fakat bozukluğun erkeklerde daha erken yaşlar da(15-18) başladığı belirtilmiştir(Aytaç ve Hocaoglu, 2016). Ülkemizde ergenlik çağında genç kızlarda bulimiya nevroza görülme sıklığı %4,3'tür (Maner ve Aydın, 2007).

2.3.3. Tıkanırmasına Yeme Bozukluğu (TYB)

Bir insanın mevcut süre zarfında ve benzer şartlarda tüketebileceğinden oldukça daha çok ölçüdeki besini kısa bir vakitte tükettiği, yemek yeme tutumunu durduramadığı ve ekstrem ölçüde yemek yeme tutumunun yinelediği bir yeme bozukluğudur. TYB'nin ana hususu, yemek yeme davranışları bu açıklamaya tabi olan bireylerde bulimiya nervozanın (BN) ayırt edici maddesi olan tıkanırmasına yeme ataklarının doğuracağı sonuçları ortadan kaldırabilmek için, kişinin kendini kusturması için çaba harcaması, ishale sebep olan ya da idrar söktürücü ilaçlar alması, yeme ritüellerini uzun süreli olarak engellemesi veya aşırı egzersiz yaparak metabolizmanın hızlanmasını sağlamak gibi önlemlere başvurmamasıdır (Özdemir, Poyraz ve ark. 2015).

2.3.3.1. Epidemiyoloji

Hudson ve ark (2007), hayat boyu görülme sıklığının %3 olduğunu belirtmiştir. Kersler ve ark (2013), yaptığı çalışmada hayat boyu görülme sıklığının %1,4 olduğunu, yirmili yaşlarda görülmeye başladığını ve kadınlarda erkeklere oranla daha fazla görüldüğünü belirtmiştir.

2.3.4. Pika bozukluğu

Besin ve besin değeri olmayan maddelerin devamlı ve çok fazla derecede tüketilmesi ile kendini gösteren bir yeme bozukluğudur. Latince anlamı saksagan olan pika aynı zamanda besin harici maddelerle beslenen saksagan kuşu ile de anlamsal bir benzerlik taşımaktadır. Ergenlik ve çocukluk döneminin bozukluğu olarak bilinmekteydi ancak DSM-V'te bu sınıflandırmaya artık yer verilmemesinden sonra

pika bozukluğu beslenme ve yeme bozuklukları kategorisinde yer almaktadır (Hocaoğlu, Kaçar, 2019).

Pika bozukluğuna genellikle zihinsel gerilik ve yaygın gelişimsel bozukluk eşlik etmektedir.

2.3.4.1. Epidemiyoloji

Çoğunlukla sosyo ekonomik durumu düşük olan kırsal kesimdeki ülkelerde görüldüğü düşünülmektedir. Hamilelik döneminde yaygın olduğu bildirilmiş olup Afrika ülkelerinde daha fazla görülme olasılığı olduğu düşünülmüştür (Hocaoğlu, Kaçar, 2019).

2.3.4.2. Etiyoloji

Nedeninin tek bir sebebe bağlanamaması ve birçok nedenden kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Çocukluk ve bebeklik döneminde ailenin çocuğa tutumu önemli faktör olarak görülmektedir. Sosyo ekonomik düzeyin düşük olması, psikolojik sorunlar ve gelişim bozukluğu ile de ilişkilendirilmektedir (Hocaoğlu, Kaçar, 2019).

2.3.5. Geri çıkarma (geviş getirme/ruminasyon) bozukluğu

Genellikle kişilerin isteklerinden bağımsız olarak ve kendini tekrar eden, yemeğin ağza gelmesi ile tanımlanan bir bozukluktur (Kaçar ve Hocaoğlu, 2019). Bireylerde görülme miktarıyla ilgili yeterli bilgi olmasa da yaşam boyu görülme sıklığının %4,7 olduğu ve çocuklarda bu oranın %6-10 olduğu belirtilmiştir (Olden, 2001). Bireylerin psikolojisi, sosyal yaşantısı ve hayatındaki stres faktörlerinin etken olduğu, çocukların ebeveynleriyle olan iletişim ve ilişkilerindeki eksikliklerin ve yetersizlerin çocukta geri çıkarma davranışına sebep olduğu belirtilmiştir (Yaman ve Erenoğlu Son, 2019). DSM-V' de 1 ay süreyle yenen yiyeceğin geri çıkarılması ve bu yiyeceğin tekrar yutulması, tükürülmesi ya da çiğnenmesi olarak tanımlanır. Bu durum herhangi bir sağlık durumuyla ilişkili değildir ve başka bir ruhsal bozuklukla daha iyi açıklanamaz (APA, 2013).

2.3.6. Başka türlü adlandırılmayan (atipik) yeme bozuklukları

Kişinin hayatını birçok alanda etkileyen bu bozukluk klinik anlamda düşündürücü bir soruna sebebiyet olan, fakat öteki yeme bozukluğu tanı maddelerine uygun gelmeyen bir yeme bozukluğudur. Bu tanının kişiye konulabilmesi için; kişinin vücut

ağırlığının makul seviyede olmasının dışında AN'nın tüm belirtilerine sahip olması; tıkanırcasına yeme tutumu ya da engelleyici uygunsuz davranışlarda bulunmaması, seyrinin 3 aylık dilimde haftada 1 den az görülmesi sayılmazsa BN'nın tüm belirtilerine sahip olması, tıkanırcasına yeme eyleminin seyrinin 3 aylık dilimde haftada 1 den az görülmesi dışında tıkanırcasına yeme bozukluğunun tüm belirtilerine sahip olmasına benzer başka yeme bozukluklarını kapsamayan bir tabloda bulunması gereklidir (Yaman ve Erenoğlu Son, 2019).

2.3.7. Yeme bozukluklarının etiolojisi

Ergenlerin yeme davranışları çoğu faktörden etkilenmektedir. Yeme bozukluklarının etiolojisine baktığımızda; cinsiyet, ailede yaşanan sorunlar, özgüven eksikliği, genetik yatkınlık, obezite, yemek ve kilo ile aşırı ilgilenme, cinsellik ve cinsel travma, sosyal yaşam, kültürel normlar gibi etmenler yer almaktadır. Ergen bireylerin yeme alışkanlıklarına ve beslenme düzenine etki eden faktörlerin belirlenmesi yeme bozukluklarının önlenmesine öncülük edebilmektedir (Balık, Savaş ve ark. 2011). Her ergen için hangi etmenin en önemli faktör olduğunu saptamak tedavinin gidişatı açısından çok önemlidir (Siyez, 2006).

2.3.7.1. Cinsiyet faktörü

Yeme Bozukluklarına erkeklere nazaran kızlarda 8-12 kat daha fazla rastlanmaktadır (Göktürk,2000). Buna kızlarda ergenlik döneminde yaşanan bedensel değişiklikler neden olabilmektedir. Bu dönemde yaşanan vücuttaki bazı değişiklikler; yağ oranının artmasıyla göğüslerin belirginleşmesi, kalçaların genişlemesi kızlarda kilo alımına neden olabilmektedir. Vücutta yaşanan bu değişiklikler kişiyi toplumun belirlemiş olduğu ideal ölçülerden uzaklaştırır (Pavelski, Orliss, 2002).

2.3.7.2. Aile faktörü

Çoğu psikolojik sorunların temelinde aile ile olan ilişkinin etkisini görebilmekteyiz. Kişinin yaşamını, fikirlerini, kişiliğini, davranış ve tutumlarını ve birçok önemli noktalarını doğrudan etkileyen en önemli çevre ailedir. Yeme bozukluğu tanısı olan çoğu hastanın aile öyküsü ele alındığında, aile ilişkilerinde çatışmalara rastlanmaktadır. Aşırı derecede koruyucu bir tutum sergileyen ebeveynler veya çocuklarına karşı uzak ilişkiler içinde olan, duygusal mesafeyi tercih eden aileler değişik şekillerde çocuklarının yeme tutumlarını etkileyebilmektedir. Başka bir

şekilde ele aldığımızda ise bazı ebeveynlerde çocuklar kendilerini yalnız, reddedilmiş hissedip ebeveynleri tarafından anlaşılmadıklarını kanısına varabilirler. Bu sebeple çocuk kendini kanıtlama ve onaylanma düşüncelerini fiziksel özellikleri üzerinden kurmaya çalışabilir (Hocaoğlu, Toker, 2009).

2.3.7.3. Sosyo-kültürel faktörler

Toplum tarafından kabul edilmiş zayıflık olarak belirlenen vücut ölçüleri ve bu ölçüler dışında kalındığı zaman kişinin zayıflık kavramından uzaklaştığının vurgulanması ve buna benzer diğer toplum normlarının yeme bozukluğunun etiolojisinde önemli bir yeri bulunmaktadır. Toplumsal baskının yeme bozuklukları üzerinde bir risk faktörü oluşturması aşikar fakat tek başına yeterli bir faktör değildir (Ulas ve ark, 2013). Kişi, toplumun bu baskısından kurtulmak için kendi vücuduyla aşırı ilgilenmeye başlar ve bu durum kişinin yeme alışkanlıklarını, beslenme düzenini, aile yaşantısını ve sosyal ilişkilerini yakından ilgilendirir. Kişi toplumun belirlemiş olduğu vücut ölçülerinde kalabilmek için uygun olmayan yeme davranışları gerçekleştirebilir, kontrolsüz diyet ve spor yapabilir ve tüm bunların sonucunda kişide yeme bozukluğu görülebilir.

2.3.7.4. Genetik ve biyolojik faktörler

Son zamanlarda, yeme bozukluklarının genetik yönüne vurgu yapan araştırma ve indelemelerin sayısı artmaktadır. İkiz çalışmalarına bakıldığında; Anoreksiya Nervoza ve Bulimiya Nervoza için eş-hastalanma oranı monozigotlarda, dizigotlara göre daha fazla bulunmuştur. Ebeveyn incelemelerine bakıldığında; Anoreksiya Nervoza'lı hastaların birinci dereceden olan yakınlarında, yeme bozukluğu oranları kontrollerden daha yüksek; yeme bozuklukları tanısı alan bireylerin ebeveynlerinde hayat boyu yeme bozukluklarına rastlanma riski, tanısı almayanlardan yaklaşık 10 kat fazladır (Yücel,2009).

2.3.7.5. Psikolojik faktörler

Bebeklik ile çocukluk çağındaki yeme güçlüklerinin ileriki yaşlardaki yeme bozukluklarıyla ilişkili olduğu düşünülmektedir. Kişinin yapısı olarak; utangaç, içine kapanık, depresif, stresli, özgüveni eksik birey, obsesif, mükemmeliyetçi gibi özelliklerde olması yeme bozukluğu riskini arttırmaktadır (Cervera ve ark, 2003). Ayrıca önceki yıllarda yaşamına negatif olarak etki eden bir olay ile karşılaşan

bireylerde ruhsal travmaya bağlı olarak yeme bozukluklarına daha fazla rastlanması beklenebilir (Arslantas, Ayrancı ve ark. 2010).

3. YÖNTEM

Bu bölümde, ergen bireylerin beden algısı, ebeveyn tutumları ve yeme bozukluklarına ilişkin yapılan bu çalışmanın metodoloji bilgisine değinilmiştir. Öncelikle araştırma modeli ifade edilmiş olup evren ve örneklem hakkında detaylı bilgi verilmiştir. Ayrıca veri toplama araçları tanıtılarak bu araçlar ile elde edilen verilerin analiz yöntemleri açıklanmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmanın temel amacı, ergen bireylerin beden algısı, ebeveyn tutumları ve yeme bozuklukları arasındaki ilişkiyi tespit edebilmektir. Bu amaç bağlamında, araştırmanın modeli olarak tarama modeli tercih edilmiştir. Tarama modeli olarak ifade edilen çalışmalar, araştırma öncesinde referans alınan konu ve olay özelinde katılımcıların düşünce, beceri, öz düzenleme, tutum veya saygı gibi genel özelliklerinin ele alındığı araştırma modelidir (Fraenkel ve Wallen, 2006).

Geniş örneklem gruplarından elde edilen veriler kapsamında, tarama modeli araştırmalarda durum tespiti yapılmaktadır. Bu kapsamda, mekan, zaman ve sıklık gibi tanımlayıcı özellikler ele alınmaktadır. Deneme modelindeki araştırmalarda, “neden” problemi incelenirken tarama modelindeki araştırmalarda ise “ne” problemi incelenmektedir (Wellington, 2006).

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evreni, ergen bireylerden oluşmaktadır. Örneklem grubu ise evren içerisinden rastlantısal olarak seçilen ve araştırmaya katılmak için gönüllü olan 316 ergen bireydir. Örneklem grubunun kişisel özelliklerine ve ailevi bilgilerine ait verilerin frekans ve yüzde değerleri aşağıda paylaşılmıştır.

Çizelge 3.1: Ergen Bireylerin Kişisel Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		<i>f</i>	%
Cinsiyet	Kadın	152	48.1
	Erkek	164	51.9
Yaş	14	10	3.2
	15	46	14.6
	16	68	21.5
	17	108	34.2
	18	76	24.1
	19	8	2.5
Öğrenim Durumu	Ortaokul	6	1.9
	Lise	310	98.1
Kardeş Sayısı	1 kardeş	42	13.3
	2 kardeş	190	60.1
	3 kardeş ve üzeri	84	26.6
Yaşanılan Kişiler	Aile	312	98.7
	Akraba	2	.6
	Arkadaş	2	.6
Gelir Durumu	Düşük	18	5.7
	Alt - Orta	100	31.6
	Üst - Orta	172	54.4
	Yüksek	26	8.2
Diyetisyene Gitme Durumu	Evet	50	15.8
	Hayır	266	84.2
Psikolojik Psikiyatrik Tedavi Alma Durumu	Evet	34	10.8
	Hayır	282	89.2
Toplam		316	100.0

Çizelge 3.1'e göre, araştırmaya katılan ergen bireyler genellikle; erkek (%51.9), 17 yaşında (%34.2), lise kademesinde öğrenim gören (%98.1), 2 kardeş sahibi (%60.1), ailesi ile yaşayan (%98.7), üst orta gelir durumuna sahip (%54.4), daha önce diyetisyene gitmemiş (%84.2) ve daha önce psikolojik/psikiyatrik tedavi almamış (%89.2) kişilerden oluşmaktadır.

Çizelge 3.2: Ergen Bireylerin Ailevi Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		<i>f</i>	%
Aile Durumu	Evli ve birlikteler	296	93.7
	Boşandılar	12	3.8
	Evliler ama ayrı yaşıyorlar	8	2.5
Anne Özlük Durumu	Öz	316	100.0
	Üvey	0	0
Baba Özlük Durumu	Öz	314	99.4
	Üvey	2	.6
Anne Yaşam Durumu	Hayatta	314	99.4
	Hayatta Değil	2	.6
Baba Yaşam Durumu	Hayatta	312	98.7
	Hayatta Değil	4	1.3
Anne Eğitim Durumu	İlkokul	104	32.9
	Ortaokul	86	27.2
	Lise ve üzeri	126	39.9
Baba Eğitim Durumu	İlkokul	54	17.1
	Ortaokul	82	25.9
	Lise ve üzeri	180	57.0
Toplam		316	100.0

Çizelge 3.2'ye göre, araştırmaya katılan ergen bireyler genellikle; ebeveynleri evli ve birlikte olan (%93.7), öz anneye sahip (%100.0), öz babaya sahip (%99.4), annesi hayatta (%99.4), babası hayatta (%98.7), annesi lise ve üzeri eğitim kurumlarından mezun olan (%39.9) ve babası lise ve üzerindeki eğitim kurumlarından mezun olan (%57.0) kişilerden oluşmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplama araçları; Sosyodemografik Bilgi Formu, Vücut Algısı Ölçeği, Ebeveyn Anne-Baba Tutum Ölçeği ve Yeme Tutumu Testi kullanılmıştır.

2.3.1. Sosyodemografik bilgi formu

Araştırmaya katılan ergen bireylerin kişisel bilgilerini tespit edebilmek amacıyla araştırmacının geliştirdiği ve Ek-A'da sunulan Sosyodemografik Bilgi Formu kullanılmıştır.

Sosyodemografik Bilgi Formu'nda, katılımcıların cinsiyet, yaş, eğitim durumu, vücut ağırlığı, boy uzunluğu, kardeş sayısı, gelir durumu, yaşanan kişiler, daha önce

diyetisyene gitme durumu, psikolojik/psikiyatrik tedavi alma durumu, anne ve baba özlük durumu, anne ve baba yaş durumu, anne ve baba eğitim durumu gibi bilgilere ulaşılmıştır.

2.3.2. Vücut algısı ölçeği

Araştırmaya katılan ergen bireylerin beden algılarını tespit edebilmek amacıyla Secord ve Jourard (1953) tarafından geliştirilip Hovardaoğlu (1992) tarafından Türkçe çevirisi yapılan ve Ek-B'de sunulan Vücut Algısı Ölçeği kullanılmıştır.

Vücut Algısı Ölçeği'nin orijinal formunda iki bölüm ve 101 madde bulunmaktadır. Fakat yapılan çeviri çalışmaları ve geçerlik-güvenirlilik analizlerinin ardından 40 maddelik tek boyutlu Vücut Algısı Ölçeği literatüre kazandırılmıştır. Ölçeğin derecelendirme seviyesi beşli likert tiptedir. Yapılan analizlerin ardından ölçeğin Cronbach's α değeri .91 olarak tespit edilmiştir. Bu doğrultuda Vücut Algısı Ölçeği ile yapılan ölçümlerin güvenilir sonuçlar verdiği söylenebilir.

2.3.3. Ebeveyn anne-baba tutum ölçeği

Araştırmaya katılan ergen bireylerin ebeveyn tutumlarını tespit edebilmek amacıyla Kuzgun(1972) tarafından geliştirilip Kuzgun ve Eldeleklioğlu (1999) tarafından revize edilen ve Ek-C'de sunulan Ebeveyn Anne-Baba Tutum Ölçeği kullanılmıştır.

Ebeveyn Anne-Baba Tutum Ölçeği, anne ve baba için ayrı ayrı uygulanan ve 40 madde 3 alt boyuttan meydana gelen bir veri toplama aracıdır. Demokratik anne ve baba tutumu ile koruyucu/istekçi anne ve baba tutumu 15'er maddeden oluşurken otoriter anne ve baba tutumu ise 10 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin revize çalışmasında üniversite öğrencilerine uygulama yapılmış ve analizlerin ardından alt boyutların Cronbach's α değerlerinin .75 ile .92 arasında değiştiği saptanmıştır. Dolayısıyla, Ebeveyn Anne-Baba Tutum Ölçeği'nden toplanan veriler güvenilir sonuçlar vermektedir.

2.3.4. Yeme tutumu testi

Araştırmaya katılan ergen bireylerin yeme tutum bozukluklarının tespit edebilmek amacıyla Ek-D'de sunulan Yeme Tutum Testi kullanılmıştır. Bu test Garnel ve Garfinker (1979) tarafından geliştirilmiş ve Savaşır ve Erol (1989) tarafından Türkçe çevirisi ile güvenirlik çalışması yapılmıştır.

Yeme Tutum Testi, anoreksiya ve bulimia nevroza belirtilerinin tespit edilmesi amacıyla geliştirilmiş bir ölçme aracıdır. Bu test, 40 sorudan oluşan likert bir yapıdadır. Katılımcılar, yeme tutum bozukluklarına ilişkin ifadeleri derecelendirerek ifadelere katılım düzeylerini belirtmektedirler.

Yeme Tutum Testi'ne yapılan faktör analizi sonucunda 4 alt boyut belirlenmiştir. Bu boyutlar; şişmanlık kaygısı, diyet, sosyal baskı ve zayıflık ile aşırı uğraş şeklinde isimlendirilmiştir. Ayrıca, güvenirlik ve geçerlik çalışmalarında Cronbach's α katsayısının .79 ile .94 arasında değiştiği belirlenmiştir. Dolayısıyla çevirisi yapılan bu ölçeğin güvenilir bir veri toplama aracı olduğuna kanaat getirilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmaya katılan ergen bireylerin beden algısı, ebeveyn tutumları ve yeme bozuklukları demografik değişkenlere göre incelenmeden önce araştırma verilerinin dağılımı kontrol edilmiştir. Sosyal bilimlerdeki normallik kontrolleri, yaygın olarak çarpıklık ve basıklık değerlerinin incelenmesi ile kontrol edilmektedir (Yalçıntaş, 2019). Çarpıklık ve basıklık değerlerinin normal dağılım varsayımını karşılamasında kullanılan farklı referanslar vardır. Büyüköztürk (2010)'e göre çarpıklık ve basıklık sayılarının -1.00 ile +1.00; Tabachnick ve Fidell (2013)'e göre -1.50 ve +1.50; George ve Mallery (2010)'ye göre ise -2.00 ile +2.00 değerleri arasında yer alması normal dağılıma işarettir.

Çizelge 3.3: Araştırma Verilerine Ait Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

		Çarpıklık		Basıklık	
		Statisti c	Std. Hata	Statis tic	Std. Hata
Beden Algısı	Toplam	-.165	.137	-.017	.273
	Demokratik Tutum (Anne)	-.186	.137	-.947	.273
Ebeveyn Tutumları	Koruyucu-İstekçi Tutum (Anne)	.630	.137	.339	.273
	Otoriter Tutum (Anne)	.671	.137	.107	.273
	Demokratik Tutum (Baba)	-.018	.137	-.759	.273
	Koruyucu-İstekçi Tutum (Baba)	.476	.137	.619	.273
	Otoriter Tutum (Baba)	.539	.137	.351	.273
	Toplam	-.187	.137	-1.197	.273
Yeme Tutumu	Şişmanlık Kaygısı	-.073	.137	-1.276	.273
	Diyet	-.257	.137	-1.313	.273
	Sosyal Kaygı	-.041	.137	-1.064	.273
	Zayıflık ile Uğraşma	-.168	.137	-1.209	.273
	Toplam	-.187	.137	-1.197	.273

Çizelge 3.3'e göre; ergen bireylerin beden algısı, ebeveyn tutumları ve yeme bozukluklarına ait çarpıklık ve basıklık değerleri -2.00 ile +2.00 arasında yer almaktadır. Bu kapsamda, araştırma verilerinin normal dağıldığı kabul edilmiştir. Verileri normal dağılım gösteren araştırmaların analizinde, parametrik yöntemler kullanılmaktadır (Kul, 2014). Bu sebeple araştırmaya bağımsız gruplar t testi, anova analizi, pearson korelasyon analizi ve çoklu regresyon analizi ile devam edilmiştir.

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde, ergen bireylerde beden algısının ebeveyn tutumları ve yeme bozukluklarıyla ilişkisine yönelik analizlerin bulguları paylaşılmıştır. Ayrıca ergen bireylerin beden algısı, ebeveyn tutumları ve yeme bozukluklarının demografik değişkenlere göre kıyaslanmasına ait bulgular verilmiştir.

4.1. Beden Algısına Yönelik Bulgular

Araştırma kapsamında; ergen bireylerin beden algıları demografik değişkenlere göre incelenmiştir. Yapılan incelemelerde cinsiyete ilişkin analizler bağımsız gruplar t testiyle yapılırken kardeş sayısı, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu ve gelir durumuna ait analizler ise anova analiziyle yapılmıştır.

Çizelge 4.1: Ergen Bireylerde Beden Algısının Cinsiyete Göre İncelenmesi

Boyut	Grup	n	$\bar{x}$	ss	sd	t	p
Beden Algısı	Kadın	152	142.80	25.76	314	-.90	.37
	Erkek	164	145.66	30.45			

Çizelge 4.1'den hareketle, ergen bireylerin beden algısı puanları cinsiyete göre incelendiğinde; kadın ve erkekler arasında anlamlı düzeyde fark bulunamamıştır ($p>.05$).

Çizelge 4.2: Ergen Bireylerde Beden Algısının Kardeş Sayısına Göre İncelenmesi

Boyut	Grup	n	$\bar{x}$	ss	F	p	Fark
Beden Algısı	1 kardeş	42	136.43	29.40	2.06	.13	
	2 kardeş	190	144.81	27.16			
	3 kardeş ve üzeri	84	147.02	29.82			
	Total	316	144.28	28.28			

Çizelge 4.2'den hareketle, ergen bireylerin beden algısı puanları kardeş sayısına göre incelendiğinde; gruplar arasında anlamlı düzeyde fark bulunamamıştır ($p>.05$).

Çizelge 4.3: Ergen Bireylerde Beden Algısının Anne Eğitim Durumuna Göre İncelenmesi

Boyut	Grup	n	$\bar{x}$	ss	F	<i>p</i>	Fark
Beden Algısı	İlkokul	104	152.42	27.01	6.85	.001	1>2,3
	Ortaokul	86	138.86	23.19			
	Lise ve üzeri	126	141.27	31.05			
	Total	316	144.28	28.28			

Çizelge 4.3'ten hareketle, ergen bireylerin beden algısı puanları anne eğitim durumuna göre incelendiğinde; gruplar arasında anlamlı düzeyde fark belirlenmiştir ($p<.05$).

Ergen bireylerin beden algılarında anne eğitim durumuna bağlı olarak meydana gelen farkın yönünü belirleyebilmek için post-hoc testlerinden Tukey testi yapılmıştır. Buna göre, annesi ilkokul mezunu olan ergenlerin beden algısı puanları annesi ortaokul, lise ve üzeri mezunu olan ergenlerin puanından anlamlı düzeyde yüksektir.

Çizelge 4.4: Ergen Bireylerde Beden Algısının Baba Eğitim Durumuna Göre İncelenmesi

Boyut	Grup	n	$\bar{x}$	ss	F	<i>p</i>	Fark
Beden Algısı	İlkokul	54	149.93	26.50	4.71	.01	1,3>2
	Ortaokul	82	136.46	25.04			
	Lise ve üzeri	180	146.16	29.58			
	Total	316	144.28	28.28			

Çizelge 4.4'ten hareketle, ergen bireylerin beden algısı puanları baba eğitim durumuna göre incelendiğinde; gruplar arasında anlamlı düzeyde fark belirlenmiştir ($p<.05$).

Ergen bireylerin beden algılarında baba eğitim durumuna bağlı olarak meydana gelen farkın yönünü belirleyebilmek için post-hoc testlerinden Tukey testi yapılmıştır. Buna göre, babası ilkokul mezunu olan ergenlerin beden algısı puanları babası ortaokul, lise ve üzeri mezunu olan ergenlerin puanından anlamlı düzeyde yüksektir.

Çizelge 4.5: Ergen Bireylerde Beden Algısının Gelir Durumuna Göre İncelenmesi

Boyut	Grup	n	$\bar{x}$	ss	F	p	Fark
Beden Algısı	Düşük	18	146.00	23.65	.18	.91	
	Alt - Orta	100	142.96	30.30			
	Üst - Orta	172	145.15	27.56			
	Yüksek	26	142.46	29.14			
	Total	316	144.28	28.28			

Çizelge 4.5'ten hareketle, ergen bireylerin beden algısı puanları gelir durumuna göre incelendiğinde; gruplar arasında anlamlı düzeyde fark bulunamamıştır ($p>.05$).

4.2. Ebeveyn Tutumlarına Yönelik Bulgular

Araştırma kapsamında; ergen bireylerin ebeveyn tutumları demografik değişkenlere göre incelenmiştir. Yapılan incelemelerde cinsiyete ilişkin analizler bağımsız gruplar t testiyle yapılırken kardeş sayısı, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu ve gelir durumuna ait analizler ise anova analiziyle yapılmıştır.

Çizelge 4.6: Ergen Bireylerde Ebeveyn Tutumlarının Cinsiyete Göre İncelenmesi

	Boyut	Grup	n	$\bar{x}$	ss	sd	t	p
ANNE TUTUMU	Demokratik	Kadın	152	57.95	12.32	314	2.93	.004
		Erkek	164	53.84	12.53			
	Koruyucu/İstekçi	Kadın	152	36.86	11.20	314	-5.07	.000
		Erkek	164	43.51	12.09			
	Otoriter	Kadın	152	21.57	8.34	314	-4.65	.000
		Erkek	164	26.23	9.40			
BABA TUTUMU	Demokratik	Kadın	152	53.22	12.72	314	1.62	.11
		Erkek	164	50.79	13.83			
	Koruyucu/İstekçi	Kadın	152	35.14	10.40	314	-5.28	.000
		Erkek	164	41.83	11.98			
	Otoriter	Kadın	152	22.91	7.66	314	3.46	.001
		Erkek	164	26.23	9.30			

Çizelge 4.6'dan hareketle, ergen bireylerin ebeveyn tutumları cinsiyete göre incelendiğinde; anne tutumuna ait demokratik tutumda kadınlar; anne ve baba tutumlarına ait koruyucu/istekçi ve otoriter tutumda ise erkekler lehine anlamlı düzeyde fark bulunmuştur ($p<.05$). Fakat baba tutumuna ait demokratik tutumda cinsiyete göre anlamlı fark bulunamamıştır ($p>.05$).

Çizelge 4.7: Ergen Bireylerde Ebeveyn Tutumlarının Kardeş Sayısına Göre İncelenmesi

	Boyut	Grup	n	$\bar{x}$	ss	F	p	Fark
ANNE TUTUMU	Demokratik	1 kardeş	42	57.29	13.71	.77	.47	
		2 kardeş	190	56.06	12.83			
		3 kardeş ve üzeri	84	54.52	11.39			
		Total	316	55.82	12.58			
	Koruyucu / İstekçi	1 kardeş	42	46.81	14.76	12.38	.000	1,3>2
		2 kardeş	190	37.84	11.14			
		3 kardeş ve üzeri	84	42.64	11.22			
		Total	316	40.31	12.12			
	Otoriter	1 kardeş	42	27.57	11.26	5.16	.01	1>2
		2 kardeş	190	22.83	8.85			
3 kardeş ve üzeri		84	24.81	8.36				
Total		316	23.99	9.20				
BABA TUTUMU	Demokratik	1 kardeş	42	50.29	16.65	1.36	.26	
		2 kardeş	190	52.97	12.76			
		3 kardeş ve üzeri	84	50.52	12.72			
		Total	316	51.96	13.34			
	Koruyucu / İstekçi	1 kardeş	42	41.67	14.33	8.67	.000	1,3>2
		2 kardeş	190	36.43	10.55			
		3 kardeş ve üzeri	84	42.02	11.77			
		Total	316	38.61	11.71			
	Otoriter	1 kardeş	42	27.57	10.24	5.72	.004	1,3>2
		2 kardeş	190	23.36	7.75			
3 kardeş ve üzeri		84	26.05	9.38				
Total		316	24.63	8.69				

Çizelge 4.7'den hareketle, ergen bireylerin ebeveyn tutumları kardeş sayısına göre incelendiğinde; anne ve baba tutumuna ait demokratik tutumda anlamlı fark bulunamamıştır ($p>.05$). Fakat anne ve baba tutumuna ait koruyucu/istekçi tutum ile otoriter tutumda kardeş sayısına göre gruplar arasında anlamlı düzeyde fark belirlenmiştir ($p<.05$).

Ergen bireylerin ebeveyn tutumlarında kardeş sayısına bağlı olarak meydana gelen farkın yönünü belirleyebilmek için post-hoc testlerinden Tukey testi yapılmıştır.

Buna göre, anne ve baba tutumuna ait koruyucu/istekçi tutum ile baba tutumuna ait otoriter tutum puanlarında 1 kardeş ile 3 kardeş ve üzerinde kardeşi olan ergen bireylerin puanı 2 kardeşi olan ergen bireylerin puanından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Ayrıca, anne tutumuna ait otoriter tutum puanlarında 1 kardeşi olan ergen bireylerin puanı 2 kardeşi olan ergen bireylerin puanından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Çizelge 4.8: Ergen Bireylerde Ebeveyn Tutumlarının Anne Eğitim Durumuna Göre İncelenmesi

	Boyut	Grup	n	$\bar{x}$	ss	F	p	Fark
ANNE TUTUMU	Demokratik	İlkokul	104	57.98	12.26	5.76	.003	1,3>2
		Ortaokul	86	52.07	12.57			
		Lise ve üzeri	126	56.59	12.38			
		Total	316	55.82	12.58			
	Koruyucu / İstekçi	İlkokul	104	43.12	12.92	4.69	.01	1>3
		Ortaokul	86	39.86	10.47			
		Lise ve üzeri	126	38.30	12.13			
		Total	316	40.31	12.12			
	Otoriter	İlkokul	104	25.54	10.68	4.02	.02	1>3
		Ortaokul	86	24.65	8.23			
		Lise ve üzeri	126	22.25	8.23			
		Total	316	23.99	9.20			
BABA TUTUMU	Demokratik	İlkokul	104	54.23	13.38	4.61	.01	1>2
		Ortaokul	86	48.49	11.96			
		Lise ve üzeri	126	52.46	13.82			
		Total	316	51.96	13.34			
	Koruyucu / İstekçi	İlkokul	104	41.29	12.89	9.67	.000	1,2>3
		Ortaokul	86	40.42	10.18			
		Lise ve üzeri	126	35.17	10.88			
		Total	316	38.61	11.71			
	Otoriter	İlkokul	104	25.96	10.24	4.58	.01	1>3
		Ortaokul	86	25.65	7.27			
		Lise ve üzeri	126	22.84	7.92			
		Total	316	24.63	8.69			

Çizelge 4.8'den hareketle, ergen bireylerin ebeveyn tutumları anne eğitim durumuna göre incelendiğinde; anne ve baba tutumuna ait demokratik tutum, koruyucu/istekçi tutum ve otoriter tutumda gruplar arasında anlamlı düzeyde fark belirlenmiştir ($p<.05$).

Ergen bireylerin ebeveyn tutumlarında anne eğitim durumuna bağlı olarak meydana gelen farkın yönünü belirleyebilmek için post-hoc testlerinden Tukey testi yapılmıştır. Buna göre, demokratik baba tutumunda annesi ilkokul, lise ve üzerinden mezun olan ergenlerin puanı annesi ortaokuldan mezun olan ergenlerin puanından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Ayrıca koruyucu/istekçi anne tutumu ile otoriter anne ve baba tutumunda annesi ilkokuldan mezun olan ergenlerin puanı annesi lise ve üzeri eğitim kurumlarından mezun olan ergenlerin puanından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Ek olarak, demokratik baba tutumunda annesi ilkokuldan mezun olan ergenlerin puanı annesi ortaokuldan mezun olan ergenlerin puanından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Son olarak, koruyucu/istekçi baba tutumunda annesi ilkokul ve ortaokuldan mezun olan ergenlerin puanı annesi lise ve üzerindeki eğitim kurumlarından mezun olan ergenlerin puanından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Çizelge 4.9: Ergen Bireylerde Ebeveyn Tutumlarının Baba Eğitim Durumuna Göre İncelenmesi

	Boyut	Grup	n	$\bar{x}$	ss	F	p	Fark
ANNE TUTUMU	Demokratik	İlkokul	54	56.67	12.51	6.91	.001	1,3>2
		Ortaokul	82	51.49	11.52			
		Lise ve üzeri	180	57.53	12.66			
		Total	316	55.82	12.58			
	Koruyucu / İstekçi	İlkokul	54	44.11	12.97	5.82	.003	1>3
		Ortaokul	82	41.98	9.88			
		Lise ve üzeri	180	38.41	12.45			
		Total	316	40.31	12.12			
	Otoriter	İlkokul	54	25.89	10.28	5.29	.01	1>3
		Ortaokul	82	24.90	8.27			
		Lise ve üzeri	180	22.54	9.04			
		Total	316	23.99	9.20			
BABA TUTUMU	Demokratik	İlkokul	54	54.04	12.04	3.72	.03	3>2
		Ortaokul	82	48.61	12.99			
		Lise ve üzeri	180	52.87	13.66			
		Total	316	51.96	13.34			
	Koruyucu / İstekçi	İlkokul	54	42.33	13.89	4.19	.02	1>3
		Ortaokul	82	39.22	8.61			
		Lise ve üzeri	180	37.22	12.02			
		Total	316	38.61	11.71			
	Otoriter	İlkokul	54	26.26	9.88	3.41	.03	1>3
		Ortaokul	82	25.98	8.39			
		Lise ve üzeri	180	23.53	8.33			
		Total	316	24.63	8.69			

Çizelge 4.9'dan hareketle, ergen bireylerin ebeveyn tutumları baba eğitim durumuna göre incelendiğinde; anne ve baba tutumuna ait demokratik tutum, koruyucu/istekçi tutum ve otoriter tutumda gruplar arasında anlamlı düzeyde fark belirlenmiştir ($p<.05$).

Ergen bireylerin ebeveyn tutumlarında baba eğitim durumuna bağlı olarak meydana gelen farkın yönünü belirleyebilmek için post-hoc testlerinden Tukey testi yapılmıştır. Buna göre, demokratik baba tutumunda babası ilkokul, lise ve üzerinden mezun olan ergenlerin puanı babası ortaokuldan mezun olan ergenlerin puanından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Ayrıca koruyucu/istekçi ile otoriter anne ve baba tutumunda babası ilkokuldan mezun olan ergenlerin puanı babası lise ve üzeri eğitim kurumlarından mezun olan ergenlerin puanından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Ek olarak, demokratik baba tutumunda babası lise ve üzeri okullardan mezun olan ergenlerin puanı babası ortaokuldan mezun olan ergenlerin puanından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Çizelge 4.10: Ergen Bireylerde Ebeveyn Tutumlarının Gelir Durumuna Göre İncelenmesi

	Boyut	Grup	n	$\bar{x}$	ss	F	p	Fark
ANNE TUTUMU	Demokratik	Düşük	18	61.33	7.58	2.57	.06	
		Alt - Orta	100	53.68	12.95			
		Üst - Orta	172	56.71	12.05			
		Yüksek	26	54.31	15.78			
		Total	316	55.82	12.58			
	Koruyucu / İstekçi	Düşük	18	40.11	13.08	.33	.81	
		Alt - Orta	100	39.50	13.45			
		Üst - Orta	172	40.92	11.18			
		Yüksek	26	39.54	12.51			
		Total	316	40.31	12.12			
	Otoriter	Düşük	18	25.00	10.64	1.55	.20	
		Alt - Orta	100	25.12	9.69			
		Üst - Orta	172	22.98	8.63			
		Yüksek	26	25.62	9.54			
		Total	316	23.99	9.20			

Çizelge 4.10: (Devamı) Ergen Bireylerde Ebeveyn Tutumlarının Gelir Durumuna Göre İncelenmesi

	Boyut	Grup	n	$\bar{x}$	ss	F	p	Fark
BABA TUTUMU	Demokratik	Düşük	18	53.89	11.89	1.30	.27	
		Alt - Orta	100	50.12	12.84			
		Üst - Orta	172	53.08	13.53			
		Yüksek	26	50.31	14.63			
		Total	316	51.96	13.34			
	Koruyucu / İstekçi	Düşük	18	37.78	12.03	1.49	.22	
		Alt - Orta	100	36.92	12.21			
		Üst - Orta	172	39.22	11.25			
		Yüksek	26	41.69	12.24			
		Total	316	38.61	11.71			
	Otoriter	Düşük	18	26.78	8.85	1.65	.18	
		Alt - Orta	100	25.18	8.68			
		Üst - Orta	172	23.76	8.69			
		Yüksek	26	26.85	8.30			
		Total	316	24.63	8.69			

Çizelge 4.10'dan hareketle, ergen bireylerin ebeveyn tutumları gelir durumuna göre incelendiğinde; anne ve baba tutumuna ait demokratik tutum, koruyucu/istekçi tutum ve otoriter tutumda gruplar arasında anlamlı düzeyde fark bulunamamıştır ($p>.05$).

4.3. Yeme Bozukluklarına Yönelik Bulgular

Araştırma kapsamında; ergen bireylerin yeme bozuklukları demografik değişkenlere göre incelenmiştir. Yapılan incelemelerde cinsiyete ilişkin analizler bağımsız gruplar t testiyle yapılırken kardeş sayısı, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu ve gelir durumuna ait analizler ise anova analiziyle yapılmıştır.

Çizelge 4.11: Ergen Bireylerde Yeme Bozukluklarının Cinsiyete Göre İncelenmesi

	Boyut	Grup	n	$\bar{x}$	ss	sd	t	p
Yeme Bozuklukları (Toplam)		Kadın	152	149.39	37.68	314	6.49	.000
		Erkek	164	117.84	47.73			
Şişmanlık Kaygısı		Kadın	152	16.71	5.57	314	4.99	.000
		Erkek	164	13.21	6.81			

Çizelge 4.11: Ergen Bireylerde Yeme Bozukluklarının Cinsiyete Göre İncelenmesi

Boyut	Grup	n	$\bar{x}$	ss	sd	t	p
Diyet	Kadın	152	31.11	10.22	314	6.44	.000
	Erkek	164	23.41	10.95			
Sosyal Baskı	Kadın	152	12.66	3.97	314	6.18	.000
	Erkek	164	9.87	4.05			
Zayıflık ile Aşırı Uğraşma	Kadın	152	13.11	4.38	314	7.01	.000
	Erkek	164	9.68	4.30			

Çizelge 4.11'den hareketle, ergen bireylerin yeme bozuklukları cinsiyete göre incelendiğinde; toplam puan ile şişmanlık kaygısı, diyet, sosyal baskı ve zayıflık ile uğraşma boyutlarında kadınların puanı erkeklerin puanından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur ($p < .05$).

Çizelge 4.12: Ergen Bireylerde Yeme Bozukluklarının Kardeş Sayısına Göre İncelenmesi

Boyut	Grup	n	$\bar{x}$	ss	F	p	Fark
Yeme Tutumu (Toplam)	1 kardeş	42	138.62	50.37	1.64	.20	
	2 kardeş	190	135.11	44.49			
	3 kardeş ve üzeri	84	125.50	46.47			
	Total	316	133.02	45.92			
Şişmanlık Kaygısı	1 kardeş	42	15.90	6.20	.80	.45	
	2 kardeş	190	14.91	6.64			
	3 kardeş ve üzeri	84	14.36	6.24			
	Total	316	14.89	6.47			
Diyet	1 kardeş	42	27.48	12.40	.71	.49	
	2 kardeş	190	27.59	11.09			
	3 kardeş ve üzeri	84	25.86	11.12			
	Total	316	27.11	11.27			
Sosyal Baskı	1 kardeş	42	12.10	4.28	5.25	.01	1,2>3
	2 kardeş	190	11.56	4.19			
	3 kardeş ve üzeri	84	9.98	4.13			
	Total	316	11.21	4.24			
Zayıflık ile Aşırı Uğraşma	1 kardeş	42	11.24	3.81	1.29	.28	
	2 kardeş	190	11.64	4.84			
	3 kardeş ve üzeri	84	10.67	4.58			
	Total	316	11.33	4.66			

Çizelge 4.12'den hareketle, ergen bireylerin yeme bozuklukları kardeş sayısına göre incelendiğinde; toplam puan ile şişmanlık kaygısı, diyet ve zayıflık ile uğraşma boyutlarında anlamlı fark bulunamamıştır ($p>.05$). Fakat sosyal baskı boyutunda kardeş sayısına göre anlamlı fark belirlenmiştir ($p<.05$).

Ergen bireylerin yeme bozukluklarında kardeş sayısına bağlı olarak meydana gelen farkın yönünü belirleyebilmek için post-hoc testlerinden Tukey testi yapılmıştır. Buna göre, sosyal baskı boyutunda 1 ve 2 kardeşi olan ergenlerin puanı 3 ve üzerinde kardeşi olan ergenlerin puanından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Çizelge 4.13: Ergen Bireylerde Yeme Bozukluklarının Anne Eğitim Durumuna Göre İncelenmesi

Boyut	Grup	n	$\bar{x}$	ss	F	p	Fark
Yeme Tutumu (Toplam)	İlkokul	104	142.62	43.84	7.99	.000	1,3>2
	Ortaokul	86	117.16	44.25			
	Lise ve üzeri	126	135.92	46.27			
	Total	316	133.02	45.92			
Şişmanlık Kaygısı	İlkokul	104	16.21	6.37	5.77	.003	1>2
	Ortaokul	86	13.07	5.96			
	Lise ve üzeri	126	15.05	6.65			
	Total	316	14.89	6.47			
Diyet	İlkokul	104	29.15	11.42	6.78	.001	1,3>2
	Ortaokul	86	23.47	10.39			
	Lise ve üzeri	126	27.92	11.21			
	Total	316	27.11	11.27			
Sosyal Baskı	İlkokul	104	11.44	3.99	2.79	.06	
	Ortaokul	86	10.30	3.57			
	Lise ve üzeri	126	11.63	4.77			
	Total	316	11.21	4.24			
Zayıflık ile Aşırı Uğraşma	İlkokul	104	12.35	4.85	5.44	.01	1>2
	Ortaokul	86	10.14	4.27			
	Lise ve üzeri	126	11.30	4.58			
	Total	316	11.33	4.66			

Çizelge 4.13'ten hareketle, ergen bireylerin yeme bozuklukları anne eğitim durumuna göre incelendiğinde; toplam puan ile şişmanlık kaygısı, diyet ve zayıflık ile uğraşma boyutlarında anlamlı fark bulunmuştur ($p<.05$). Fakat sosyal baskı boyutunda anne eğitim durumuna göre anlamlı fark belirlenmemiştir ($p>.05$).

Ergen bireylerin yeme bozukluklarında anne eğitim durumuna bağlı olarak meydana gelen farkın yönünü belirleyebilmek için post-hoc testlerinden Tukey testi yapılmıştır. Buna göre, toplam puan ile diyet boyutunda annesi ilkokul ile lise ve üzerinden mezun olan ergenlerin puanı annesi ortaokuldan mezun olan ergenlerin puanından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Ayrıca şişmanlık kaygısı, zayıflık ile aşırı uğraşma ve diyet boyutlarında annesi ilkokuldan mezun olan ergenlerin puanı annesi ortaokuldan mezun olan ergenlerin puanından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Bununla birlikte şişmanlık kaygısı, diyet, sosyal baskı ve zayıflık ile aşırı uğraşma boyutlarında annesi ortaokuldan mezun olan ergenlerin puanı annesi lise üzerinden mezun olanların puanına göre anlamlı düzeyde düşük bulunmuştur.

Çizelge 4.14: Ergen Bireylerde Yeme Bozukluklarının Baba Eğitim Durumuna Göre İncelenmesi

Boyut	Grup	n	$\bar{x}$	ss	F	p	Fark
Yeme Tutumu (Toplam)	İlkokul	54	140.44	45.60	3.88	.02	1,3>2
	Ortaokul	82	121.27	41.43			
	Lise ve üzeri	180	136.14	47.21			
	Total	316	133.02	45.92			
Şişmanlık Kaygısı	İlkokul	54	16.07	6.09	2.80	.06	
	Ortaokul	82	13.56	6.27			
	Lise ve üzeri	180	15.14	6.61			
	Total	316	14.89	6.47			
Diyet	İlkokul	54	28.67	11.11	2.32	.10	
	Ortaokul	82	24.90	10.09			
	Lise ve üzeri	180	27.66	11.72			
	Total	316	27.11	11.27			
Sosyal Baskı	İlkokul	54	11.22	4.25	4.16	.02	3>2
	Ortaokul	82	10.10	3.38			
	Lise ve üzeri	180	11.71	4.51			
	Total	316	11.21	4.24			
Zayıflık ile Aşırı Uğraşma	İlkokul	54	12.30	4.51	6.08	.003	1,3>2
	Ortaokul	82	9.85	4.34			
	Lise ve üzeri	180	11.71	4.71			
	Total	316	11.33	4.66			

Çizelge 4.14'ten hareketle, ergen bireylerin yeme bozuklukları baba eğitim durumuna göre incelendiğinde; toplam puan ile diyet ve zayıflık ile uğraşma boyutlarında anlamlı fark bulunmuştur ($p<.05$). Fakat şişmanlık kaygısı ve sosyal baskı boyutunda baba eğitim durumuna göre anlamlı fark belirlenmemiştir ($p>.05$).

Ergen bireylerin yeme bozukluklarında baba eğitim durumuna bağlı olarak meydana gelen farkın yönünü belirleyebilmek için post-hoc testlerinden Tukey testi yapılmıştır. Buna göre, toplam puan ile zayıflık ile aşırı uğraşma boyutunda babası ilkökul ile lise ve üzerinden mezun olan ergenlerin puanı babası ortaokuldan mezun olan ergenlerin puanından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Ayrıca sosyal baskı boyutunda babası lise ve üzerindeki eğitim kurumlarından mezun olan ergenlerin puanı babası ortaokuldan mezun olan ergenlerin puanından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Çizelge 4.15: Ergen Bireylerde Yeme Bozukluklarının Gelir Durumuna Göre İncelenmesi

Boyut	Grup	n	$\bar{x}$	ss	F	p	Fark
Yeme Tutumu (Toplam)	Düşük	18	154.00	49.75	3.02	.03	1>4
	Alt - Orta	100	135.76	45.05			
	Üst - Orta	172	132.19	46.13			
	Yüksek	26	113.46	39.32			
	Total	316	133.02	45.92			
Şişmanlık Kaygısı	Düşük	18	17.78	6.58	2.72	.04	1>4
	Alt - Orta	100	15.04	6.35			
	Üst - Orta	172	14.91	6.54			
	Yüksek	26	12.23	5.72			
	Total	316	14.89	6.47			
Diyet	Düşük	18	31.44	9.98	2.14	.10	
	Alt - Orta	100	27.48	11.79			
	Üst - Orta	172	27.08	11.37			
	Yüksek	26	22.92	8.03			
	Total	316	27.11	11.27			
Sosyal Baskı	Düşük	18	12.11	4.01	1.22	.30	
	Alt - Orta	100	11.18	4.30			
	Üst - Orta	172	11.34	4.20			
	Yüksek	26	9.85	4.40			
	Total	316	11.21	4.24			
Zayıflık ile Aşırı Uğraşma	Düşük	18	13.00	4.23	2.11	.10	
	Alt - Orta	100	10.94	4.78			
	Üst - Orta	172	11.60	4.69			
	Yüksek	26	9.85	3.75			
	Total	316	11.33	4.66			

Çizelge 4.15'ten hareketle, ergen bireylerin yeme bozuklukları gelir durumuna göre incelendiğinde; toplam puan ile şişmanlık kaygısı boyutunda anlamlı fark bulunmuştur ($p<.05$). Buna ilaveten diyet, sosyal baskı ve şişmanlık ile aşırı uğraşma boyutunda gelir durumuna göre anlamlı fark belirlenmemiştir ($p>.05$).

Ergen bireylerin yeme bozukluklarında gelir durumuna bağlı olarak meydana gelen farkın yönünü belirleyebilmek için post-hoc testlerinden Tukey testi yapılmıştır. Buna göre, toplam puan ile şişmanlık kaygısı boyutunda düşük gelire sahip ergenlerin puanı yüksek gelire sahip ergenlerin puanından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

4.4. Beden Algısı, Ebeveyn Tutumları ve Yeme Bozuklukları Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Araştırma kapsamında; ergen bireylerin beden algısı, ebeveyn tutumları ve yeme bozuklukları arasındaki ilişki incelenmiştir. Yapılan incelemelerde pearson korelasyon analizi ve çoklu regresyon analizi kullanılmıştır.

Çizelge 4.16: Ergen Bireylerde Beden Algısı, Ebeveyn Tutumları ve Yeme Bozuklukları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

	$\bar{x}$	ss	BA	DTA	KİTA	OTA	DTB	KİTB	OTB	YB	ŞK	D	SB	ZAU	Yaş	Boy	Kilo
BA	144.28	28.28	1														
DTA	55.82	12.58	.451**	1													
KİTA	40.31	12.12	.007	-.093	1												
OTA	23.99	9.20	-.139*	-	.774**	1											
				.404**													
DTB	51.96	13.34	.435**	.695**	-.043	-	1										
						.242**											
KİTB	38.61	11.71	.146**	-.008	.714**	.594**	.027	1									
OTB	24.63	8.69	-.020	-	.617**	.706**	-	.675**	1								
				.211**			.381**										
YB	133.02	45.92	.202**	.354**	-.012	-.046	.286**	.061	.016	1							
ŞK	14.89	6.47	.221**	.302**	-.013	-.055	.230**	.108	.006	.858**	1						
D	27.11	11.27	.176**	.322**	-.065	-.090	.214**	.018	.023	.947**	.816**	1					
SB	11.21	4.24	.128*	.308**	-.125*	-.129*	.272**	-.028	-.110	.820**	.639**	.723**	1				
ZAU	11.33	4.66	.197**	.319**	-.087	-.128*	.284**	.013	-.072	.922**	.828**	.891**	.779**	1			
Yaş	16.73	1.31	-.008	.267**	-.117*	-	.187**	-.027	-.138*	.087	.175**	.068	.080	.079	1		
						.216**											
Boy	169.28	8.66	.136*	.139*	.101	.023	.138*	.141*	-.013	-.112*	-.109	-.096	-.105	-.137*	-.037	1	
Kilo	64.47	13.53	-.109	-.009	.188**	.045	-.023	.077	-.034	-	-	-	-	-	-.023	.629**	1
										.258**	.245**	.290**	.205**	.229**			

Çizelge 4.16'ya göre ergen bireylerin beden algıları ile demokratik anne tutumu, demokratik baba tutumu, koruyucu/istekçi baba tutumu, yeme bozuklukları, şişmanlık kaygısı, diyet, sosyal baskı, zayıflık ile aşırı uğraşma ve boy arasında pozitif yönde; ergen bireylerin beden algıları ile otoriter anne tutumları arasında ise negatif yönlü anlamlı ilişki vardır ($p<.05$). Fakat ergen bireylerin beden algıları ile koruyucu/istekçi anne tutumu, otoriter baba tutumu, yaş ve kilo arasında ise anlamlı ilişki bulunamamıştır ($p>.05$).

Çizelge 4.16'ya göre ergen bireylerin yeme bozuklukları ile beden algısı, demokratik anne tutumu, demokratik baba tutumu, şişmanlık kaygısı, diyet, sosyal baskı, zayıflık ile aşırı uğraşma arasında pozitif yönde; ergen bireylerin yeme bozuklukları ile boy ve kilo arasında ise negatif yönlü anlamlı ilişki vardır ($p<.05$). Fakat ergen bireylerin yeme bozuklukları ile koruyucu/istekçi anne ve baba tutumu, otoriter anne ve baba tutumu ve yaş arasında ise anlamlı ilişki bulunamamıştır ($p>.05$).

Çizelge 4.17: Ergen Bireylerde Beden Algısı ve Ebeveyn Tutumları Yeme Bozukluklarına Etkisinin İncelenmesi

	B	S.H.	β	t	p
Beden Algısı	.003	.100	.002	.027	.979
Demokratik Tutum (Anne)	1.330	.328	.364	4.059	.000
Koruyucu/İstekçi Tutum (Anne)	-.415	.385	-	-1.077	.282
Otoriter Tutum (Anne)	.826	.563	.165	1.468	.143
Demokratik Tutum (Baba)	.291	.311	.084	.933	.352
Koruyucu/İstekçi Tutum (Baba)	.125	.346	.032	.362	.717
Otoriter Tutum (Baba)	.242	.539	.046	.450	.653
Yaş	-.100	1.901	-	-.052	.958
Boy	-.178	.369	-	-.481	.631
Kilo	-.745	.242	-	-3.079	.002
			.219		
$R=.46$; $R^2=.21$; $\Delta R^2=.18$; $F_{(10,305)}=8.11$; $p=.000$					

Çizelge 4.17'den hareketle, ergen bireylerin beden algısı ve ebeveyn tutumlarının yeme bozuklukları üzerindeki etkisine yönelik kurulan model anlamlıdır ($p<.05$). Bu kapsamda, araştırmanın bağımsız değişkenleri bir bütün olarak yeme bozukluklarını yordamaktadır. Ayrıca, araştırmanın bağımsız değişkenleri yeme bozuklukları varyansının %21'ini açıklamaktadır.

β katsayıları incelendiğinde, demokratik anne tutumu ve kilonun bağımsız olarak yeme bozukluklarını etkilediği belirlenmiştir ($p<.05$). Fakat beden algısı, demokratik baba tutumu, koruyucu/istekçi anne ve baba tutumu, otoriter anne ve baba tutumu, yaş ve boy uzunluğunun bağımsız olarak yeme bozukluklarını etkilemediği belirlenmiştir ($p<.05$).

5. TARTIŞMA

Bu araştırmanın temel amacı, ergen bireylerde beden algısının ebeveyn tutumları ve yeme bozuklarıyla ilişkisinin değerlendirilmesidir. Literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde, doğrudan bu konuda yapılan bir araştırmanın mevcut olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu kapsamda, literatürdeki araştırmaların ergen bireylerde beden algısının ebeveyn tutumları ve yeme bozuklarıyla ilişkisini ortaya koyması bakımından yetersiz olduğunu söylemek mümkündür. Dolayısıyla, bu araştırma kapsamında elde edilen sonuçlar hem literatürü daha zengin hale getirecek hem de ileriki araştırmalara yol gösterecektir.

5.1. Beden Algısına Yönelik Sonuçların Tartışılması

Bu araştırma kapsamında, öncelikle ergen bireylerin beden algıları demografik değişkenlere dayalı karşılaştırılmıştır. Elde edilen sonuçlardan hareketle, ergen bireylerin beden algılarının cinsiyet, kardeş sayısı ve gelir durumuna bağlı olarak farklılık göstermediği saptanmıştır. Bu bağlamda, cinsiyet, kardeş sayısı ve gelir durumu fark etmeksizin ergen bireylerin beden algıları benzerdir. Fakat yapılan analizlerin ardından ergen bireylerin beden algılarında anne ve baba eğitim durumuna dayalı olarak anlamlı farklılaşmalar saptanmıştır. Buna göre, annesi ilkökul mezunu olan ergenlerin beden algısı puanları annesi ortaokul, lise ve üzeri mezunu olan ergenlerin puanından anlamlı düzeyde yüksek bulunurken babası ilkökul mezunu olan ergenlerin beden algısı puanları annesi ortaokul, lise ve üzeri mezunu olan ergenlerin puanından anlamlı düzeyde yüksektir.

Beden algısı üzerine yapılan araştırmalar incelendiğinde, literatürdeki pek çok araştırmanın bu çalışmaya ait sonuçlar ile örtüştüğü belirlenmiştir. Örneğin; Altıntaş ile Aşçı (2005)'nin fitness çalışanları üzerine yürüttükleri araştırmada, kadın ve erkeklerin puanlarında anlamlı fark olmadığı sonucu elde edilmiştir. Ayrıca, Aslan (2004)'in ve Küçük (2007)'ün araştırmalarında da beden algısında cinsiyete dayalı bir fark bulunamaması hem bu araştırmayı hem de Altıntaş ile Aşçı (2005)'nin araştırmasını destekler niteliktedir. Fakat literatürdeki bazı araştırmalarda ise bu

araştırmanın beden algısı üzerine elde ettiği sonuçlara ters düşen bulgulara ulaşılmıştır. Örneğin; Ünlü (2015) ve Ercan (2018)'in yaptığı araştırmalarda beden algısının gelir durumuna bağlı olarak anlamlı fark gösterdiği sonucu elde edilmiştir. Fakat bu araştırmada gelir durumunun beden algısında anlamlı farklılığa sebep olmadığı tespit edilmesi, bu araştırma ile Ünlü (2015) ve Ercan (2018)'in araştırmalarını ayırmaktadır. Beden algısı üzerine yürütülen araştırmalarda, kardeş sayısı, anne eğitim durumu ve baba eğitim durumu gibi değişkenlerin yapılan araştırmalarca göz ardı edilmesi, literatürde yer alan bir boşluğu göstermektedir. Bu durumun sebebi, kardeş sayısı, anne eğitim durumu ve baba eğitim durumu gibi değişkenlerin doğrudan beden algısı ile ilişkili olamayabileceği düşüncesine dair bir inancın eski araştırmacılar arasında bulunması olabilir. Dolayısıyla, araştırmanın beden algısı üzerine elde ettiği sonuçlar, literatürü zenginleştirilmesi bakımından önemlidir.

Ergenlik döneminde yaşanan beden algısındaki bozulmaları Freud'un psikoseksüel gelişim evrelerinden Genital Dönem ile açıklayacak olursak; kişinin vücudunda hızlı fiziksel değişimlerin belirdiği, odak noktasının kendisi olduğu ve vücudundaki değişimleri problem haline getirdiği evredir. Ayrıca genetik anlamda; fiziksel ve cinsel gelişim yönünden ergenlik, çocukluk döneminin olgunlaşmamış durumundan yetişkinlik döneminin cinsel olgunluğuna doğru bir geçiş evresidir. (Koç, 2004). Bu evrenin sağlıklı atlatılması önceki evrelerin sağlıklı geçirilip geçirilmediği ile bağlantılıdır. Genital dönem sağlıklı bir şekilde geçirilirse ergen kişi, kendi benliğini inşa eder ve üretken, başarılı, anlamlı ilişkiler geliştirebilen bir kişi durumuna gelir. Bu evreyi sağlıklı atlatamayan ergen ise, yetişkinlikte fazla bağımlı ya da fazla bağımsız tutumlar gösteren biri olabilir. Freud'un teorisi kişiliğin yapısı, gelişimi ve insan tutumlarının arka planında yer alan sebepleri kapsamlı bir biçimde belirtmesi yönünden fazlasıyla değerlidir. Ek olarak bu kuram gelecek senelerde meydana atılacak teorilere ışık tutması bakımından büyük etkileri olmuş bir kuramdır. Freud'dan sonra kişilik gelişimini inceleyen teorilerden diğeri ise Erik Erikson tarafından geliştirilen psikososyal gelişim kuramıdır.

Erikson'ın psikososyal evrelerinden biri olan Kimlik Kazanmaya Karşı Kimlik Karmaşası dönemine baktığımızda ergenlik dönemini ele aldığımızı söyleyebiliriz. Kişi bilişsel ve fiziksel gelişimini fark etmekte, vücudunu tanımaya çalışmakta ve buna uygun şekilde bir kimlik belirlemeye çalışmaktadır. Bu dönemi başarı ile atlatan

kimseler kimlik duygusu edinirken, başarıyla atlatamayan kimseler kimlik karmaşasına düşerler.

5.2. Ebeveyn Tutumlarına Yönelik Sonuçların Tartışılması

Araştırma amaçları kapsamında, ergen bireylerin ebeveyn tutumları demografik değişkenlere dayalı karşılaştırılmıştır. Elde edilen sonuçlardan hareketle, ergen bireylerin ebeveyn tutumlarında cinsiyet, kardeş sayısı, anne eğitim durumu ve baba eğitim durumuna dayalı anlamlı farklar olduğu saptanmıştır. Fakat gelir durumu değişkeninin ergen bireylerde ebeveyn tutumlarını etkilemediği sonucu, araştırmanın bu yönde elde ettiği bir diğer sonuçtur. Ebeveyn tutumları üzerine elde edilen sonuçlar bir bütün olarak değerlendirildiğinde; cinsiyet, kardeş sayısı, anne eğitim durumu ve baba eğitim durumunun ergen bireylerin ebeveyn tutumlarında anlamlı farklılaşmalara sebebiyet verdiği, gelir durumunun ise anlamlı bir fark oluşturmadığı söylenebilir. Bu durumun sebebi, ekonomik durum fark etmeksizin ebeveynlerin çocuklarına gösterdikleri ilgi olabilir. Örneğin; farklı ekonomik düzeye sahip ebeveynlerin çocuklarına benzer ilgi ve alaka göstermesi durumunda ebeveyn tutumlarının benzer olması muhtemeldir.

Ebeveyn tutumları üzerine yürütülen araştırmalar değerlendirildiğinde, araştırma kapsamında elde edilen sonuçların pek çok kez başka araştırmalarca saptandığı belirlenmiştir. Örneğin; Aydoğdu ve Dilekmen (2016)'in yaptıkları araştırmada da bu araştırmada olduğu gibi ebeveyn tutumlarının cinsiyet değişkeni bağlamında anlamlı farklar gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, İkiz ve Öztürk-Samur (2016)'un çalışmasında da hem bu araştırmayı hem de Aydoğdu ve Dilekmen (2016)'in cinsiyet bağlamında elde ettiği sonuçlar ile örtüşen bulgular tespit edilmiştir. Ek olarak, Akçalı (2019)'nın anne eğitim durumu üzerine ulaştığı sonuçlar bu araştırma ile paralellik gösterirken Eni (2017), Şahin (2005) ve Karaman (2020)'in ise baba eğitim durumu bağlamında elde ettiği sonuçlar, bu çalışmayı destekler niteliktedir. Bu bağlamda, ebeveyn tutumları üzerine yapılan araştırmalar bir bütün olarak değerlendirildiğinde, araştırma sonuçlarının literatürdeki çalışmaları desteklediği görülmüştür. Araştırmamızın sonuçlarının böyle çıkması bize göre kız ve erkek ergenlerin değerlendirmelerinde farklılık olmasındadır. Bu bizim başlangıçtaki, ergenlerde ebeveyn tutumlarının demografik özelliklerine göre farklılaşmaktadır hipotezini kanıtlamaktadır.

5.3. Yeme Bozukluklarına Yönelik Sonuçların Tartışılması

Araştırma sürecinde, ergen bireylerin yeme bozuklukları demografik değişkenlere dayalı karşılaştırılmıştır. Elde edilen sonuçlardan hareketle, ergen bireylerin yeme bozukluklarının cinsiyet, anne eğitim durumu ve baba eğitim durumuna dayalı anlamlı farklar olduğu saptanmıştır. Buna göre, cinsiyet bağlamında kadınlar lehine, anne eğitim durumu bağlamında annesi ilkokul ile lise ve üzerinden mezun olanlar lehine, baba eğitim durumu bağlamında ise babası ilkokul ile lise ve üzerinden mezun olanlar lehine anlamlı sonuçlara ulaşılmıştır. Fakat kardeş sayısı ve gelir durumuna ilişkin karşılaştırmalarda anlamlı sonuçlar bulunamamıştır. Dolayısıyla cinsiyet, anne eğitim durumu ve baba eğitim durumunun ergen bireylerin yeme bozukluklarını etkilediği; fakat kardeş sayısı ve gelir durumu değişkenlerinin ise ergen bireylerin yeme bozukluklarında etkisi olmadığını söylemek mümkündür. Bunun nedeni, fiyolojik gelişimde kadın ve erkeklerin farklı yapıda olması ile anne ve baba eğitim durumuna göre daha sağlıklı ve bilinçli bir yeme düzeninin oturtulması olabilir.

Yeme bozuklukları üzerine yürütülen araştırmalar değerlendirildiğinde, araştırma kapsamında elde edilen sonuçların pek çok kez başka araştırmalarca saptandığı belirlenmiştir. Örneğin; Ünal ve arkadaşları (2009), tarafından yükseköğretim öğrencileri üzerine yapılan araştırmada kadınların yeme tutum bozukluklarının erkeklerden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Bu bağlamda, Ünal ve arkadaşları (2009)'ın araştırması ile bu çalışma arasında bağ kurmak mümkündür. Ayrıca, Kadioğlu ve Ergün (2015)'ün üniversite öğrencilerinin katılımıyla yürüttüğü araştırmada da hem bu çalışmaya hem de Ünal ve arkadaşları (2009)'ın araştırmasına paralel olarak yeme tutum bozukluklarında kadınlar lehine anlamlı sonuçlar saptanmıştır. Ayrıca, Özvürmaz, Mandıracıoğlu ve Lüleci (2018)'nin lise öğrencileri özelinde yaptığı araştırmada bu araştırmanın yeme bozuklukları ile baba eğitim durumu arasındaki ilişkiye yönelik ulaştığı sonuçlar doğrulanmıştır. Akdevelioğlu ve Yörüsün (2019)'ün araştırmasında da bu araştırmayı destekleyici sonuçlara ulaşılmıştır. Dolayısıyla, araştırmanın yeme bozukluklarına ilişkin ulaştığı sonuçların kendisinden önce yapılan araştırmalar ile örtüştüğünü söylemek mümkündür. Bu sonuç da, bizim başlangıçtaki, ergenlerde yeme tutumları demografik özelliklere göre farklılaşmaktadır hipotezimiz ile örtüşmektedir.

Piaget'in formal operasyon diye nitelendirdiği dönem; hem dış dünya hem de benlik ile alakalı teorilerin ortaya çıkmasını sağlar. Ancak bu dönemde meydana gelen benlik yapısı, tamamiyle organize edilmemiştir ve benlik algısı içsel açıdan tutarlı değildir. Bundan dolayı benliğe söylenen söylemlerin de tutarlı olmaması muhtemel duruma gelebilir (Harter, 1999). Ek olarak çoğu kadının yetişkinlik dönemlerindeki yeme örüntülerinin, erken ergenlik dönemlerindeki yeme tutumlarının sonucu olduğu öngörülmektedir (Calam ve Waller, 1997). Ergenlik döneminde bireylerin kendi vücut imajlarına dair inançları, anormal yeme davranışlarının meydana gelmesine sebep olabilmektedir. Bu durum devam ettiği takdirde; AN veya BN benzeri yeme bozuklukları ortaya çıkabilmektedir.. Yeme bozuklukları ele alınırken; yalnızca anormal yeme tutumları ve yeme davranışlarının görüldüğü dönem değil, bu duruma davetiye çıkaran geçmiş aşamalar da dikkate alınmalıdır. Çünkü kişilerin yeme ve beslenme ile alakalı davranışlarında ortaya çıkan bozulmalar, vakit ilerledikçe devamlılık göstermekte ve hayatlatlarının devamındaki dönemlerinde ortaya çıkan yeme bozukluklarına davetiye çıkarabilmektedir.

5.4. Beden Algısı, Ebeveyn Tutumları ve Yeme Bozuklukları Arasında İlişkiye Yönelik Sonuçların Tartışılması

Araştırmanın ana amacı kapsamında, ergen bireylerin beden algısı, ebeveyn tutumları ve yeme bozuklukları arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu doğrultuda beden algısının demokratik anne tutumu, demokratik baba tutumu, koruyucu/istekçi baba tutumu, yeme bozuklukları, şişmanlık kaygısı, diyet, sosyal baskı, zayıflık ile aşırı uğraşma ve yaş ile pozitif yönde; otoriter anne tutumları ile negatif yönlü ilişkisi bulunmuştur. Ayrıca, yeme bozuklukları ile beden algısı, demokratik anne tutumu, demokratik baba tutumu, şişmanlık kaygısı, diyet, sosyal baskı, zayıflık ile aşırı uğraşma arasında pozitif yönde; ergen bireylerin yeme bozuklukları ile boy ve kilo arasında ise negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Ergen bireylerin beden algısı ve ebeveyn tutumlarının yeme bozuklukları üzerindeki etkisine yönelik kurulan model incelendiğinde, hem araştırma sonuçlarının anlamlı olduğu hem demokratik anne tutumu ve kilonun bağımsız olarak yeme bozukluklarını etkilediği sonucu elde edilmiştir. Çünkü bizim çalışmamız ergen bireyler örnekleminde yapılmış olup sonucun böyle çıkması bizim düşüncemize göre yeme bozukluklarının beden algısı ve ebeveyn tutumlarından etkilenmesidir.

Ergen bireyler üzerinde beden algısı, ebeveyn tutumları ve yeme bozuklukları konusunda yapılan araştırmalar incelendiğinde, doğrudan bu konuda yapılmış bir araştırma bulunamamıştır. İlgili araştırmaların farklı örneklemler üzerinden sonuçlara ulaşması ya da beden algısı, ebeveyn tutumları ve yeme bozuklukları değişkenlerinden bir veya iki tanesini incelemesi, bu araştırmayı diğerlerinden ayırmaktadır. Benzer konulu çalışmalar incelendiğinde, pek çok çalışmanın bulgularında bu araştırma kapsamında elde edilen sonuçların desteklendiği belirlenmiştir. Örneğin; Helvalı (2019) tarafından yapılan araştırmada, yeme tutum bozuklukları ile beden algısı arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonunda, bu araştırmaya paralel olarak her iki değişken arasında bu araştırmada olduğu gibi anlamlı ilişki bulunmuştur. Dolayısıyla Helvalı (2019)'nın araştırması ile bu çalışmanın örtüştüğü söylenebilir. Ayrıca, Tural-Büyük ve Özdemir (2018)'in araştırmasında da hem bu çalışmanın hem de Helvalı (2019)'nın araştırmasına ait sonuçların desteklendiği görülmüştür. Gürel (2020)'in lise öğrencilerinin katılımıyla yürüttüğü araştırmada ise, yeme bozukluklarının ebeveyn tutumlarıyla ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır. Bu sonuç her ne kadar bu araştırma ile örtüşse de, Gürel (2020)'in araştırmasında demokratik anne ve baba tutumuna ilişkin anlamlı ilişkinin bulunamaması, her iki araştırmayı birbirinden ayırmaktadır. Yaş grubuna yönelik yapılan araştırmalar, genel olarak yeme bozukları ile yaşın ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Nitekim, Kadioğlu ve Ergün (2015) ve Duran, Ergün ve ark. (2016), tarafından yapılan araştırmalar bu yönde sonuçlara ulaşmıştır. Bu bağlamda ilgili araştırmalar bir bütün olarak düşünüldüğünde, bu araştırmaya ait sonuçların hem literatürü zenginleştirdiği hem de sonraki araştırmalara yol gösterici nitelikte olduğu söylenebilir. Bu kapsamda, araştırma hipotezlerinin doğrulandığı söylenebilir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, ergen bireylerde beden algısının ebeveyn tutumları ve yeme bozukluklarıyla ilişkisine yönelik elde edilen sonuçlar paylaşılmıştır. Ayrıca araştırma konusu bağlamında birtakım öneriler verilmiştir.

6.1. Sonuç

6.1.1. Beden algısına yönelik ulaşılan sonuçlar

Araştırma kapsamında öncelikle ergen bireylerin beden algıları çeşitli demografik değişkenlere göre incelenmiştir. Yapılan analizlerin ardından elde edilen ilk sonuç, ergen bireylerin beden algılarının cinsiyete göre anlamlı fark göstermemesidir. Bu bağlamda araştırmaya katılan kadın ve erkeklerin beden algılarının denk olduğu sonucu elde edilmiştir. Bunun nedeni, örneklem grubunun ergen bireyler olmasından kaynaklı olabilir. Hem erkek hem kadın bireylerin yaşlarının genç olması, bedenlerinde yaşa bağlı oluşabilecek deformasyon ve hastalıklardan az etkilenmelerine sebebiyet vermişinden dolayı, beden algıları denk olabilir.

Ergen bireylerde beden algısı kardeş sayısına göre değerlendirildiğinde, cinsiyet değişkeninde olduğu gibi anlamlı sonuç bulunamamıştır. Bu doğrultuda; 1, 2, 3 ve üzerinde kardeşi olan ergen bireylerin beden algılarının benzer özellikler gösterdiği söylenebilir. Kardeş sayısı değişkeninin beden algısı üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunmaması, araştırma kapsamında beklenen bir sonuçtur.

Beden algısı ve anne eğitim durumu arasındaki ilişki incelendiğinde, ergen bireylerin beden algılarında anne eğitim durumuna dayalı olarak anlamlı sonuçlar elde edilmiştir. Buna göre, annesi ilköğretim mezunu olan ergenlerin beden algısı puanları annesi ortaokul, lise ve üzeri mezunu olan ergenlerin puanından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Annenin eğitim düzeyine bağlı olarak katılımcıların kendilerini ve bedenlerini algılamaları düzeylerinde farklılık oluşması beklenmektedir. Bu kapsamda, ulaşılan sonuçlar araştırmanın beklentileri ile uyumludur.

Beden algısı ve baba eğitim durumu arasındaki ilişki incelendiğinde, ergen bireylerin beden algılarında baba eğitim durumuna dayalı olarak anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği saptanmıştır. Buna göre, babası ilköğretim mezunu olan ergenlerin beden algısı puanları annesi ortaokul, lise ve üzeri mezunu olan ergenlerin puanından anlamlı düzeyde yüksektir. Babanın eğitim düzeyine bağlı olarak katılımcıların kendilerini ve bedenlerini algılamaları düzeylerinde farklılık oluşması beklenmektedir. Dolayısıyla, ulaşılan sonuçlar araştırmanın beklentileri ile uyumaktadır.

Ergen bireylerde beden algısı gelir durumuna bağlı olarak değerlendirildiğinde, cinsiyet değişkeninde olduğu gibi anlamlı sonuç bulunamamıştır. Bu doğrultuda; düşük, alt – orta, üst – orta ve yüksek düzeyde gelire sahip ergen bireylerin beden algılarının benzer özellikler gösterdiği ifade edilebilir. Araştırma kapsamında gelir durumu ile beden algısı arasında bir ilişki beklenmemektedir.

6.1.2. Ebeveyn tutumlarına yönelik ulaşılan sonuçlar

Araştırma kapsamında ergen bireylerin ebeveyn tutumları çeşitli demografik değişkenlere göre incelenmiştir. Yapılan analizlerin ardından elde edilen ilk sonuç, ebeveyn tutumlarının cinsiyete göre anlamlı farklar göstermesidir. Buna göre; anne tutumuna ait demokratik tutumda kadınlar; anne ve baba tutumlarına ait koruyucu/istekçi ve otoriter tutumda ise erkekler lehine anlamlı düzeyde fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Fakat baba tutumuna ait demokratik tutumda cinsiyete göre anlamlı fark belirlenmemiştir. Cinsiyet pek çok bağımlı değişkende olduğu gibi ebeveyn tutumları üzerinde de etkilidir.

Ergen bireylerin ebeveyn tutumlarında kardeş sayısı ilişkisi incelendiğinde; anne ve baba tutumuna ait demokratik tutumda anlamlı fark olmadığı sonucu elde edilmiştir. Fakat anne ve baba tutumuna ait koruyucu/istekçi tutum ile otoriter tutumda kardeş sayısına göre anlamlı sonuçlar bulunmuştur. Bu doğrultuda, anne ve baba tutumuna ait koruyucu/istekçi tutum ile baba tutumuna ait otoriter tutum puanlarında 1 kardeş ile 3 kardeş ve üzerinde kardeşi olan ergen bireylerin puanı 2 kardeşi olan ergen bireylerin puanından; anne tutumuna ait otoriter tutum puanlarında 1 kardeşi olan ergen bireylerin puanı 2 kardeşi olan ergen bireylerin puanından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Kardeş sayısına bağlı olarak ebeveynlerin çocuklarına

yaklaşımları farklı olabilmesi, bu kapsamda anlamlı sonuçlara sebebiyet vermiş olabilir.

Ergen bireylerin ebeveyn tutumları anne eğitim durumuna göre karşılaştırıldığında; anne ve baba tutumuna ait demokratik tutum, koruyucu/istekçi tutum ve otoriter tutumda anlamlı sonuçlar bulunmuştur. Buna göre, demokratik baba tutumunda annesi ilkokul, lise ve üzerinden mezun olan ergenlerin puanı annesi ortaokuldan mezun olan ergenlerin puanından; koruyucu/istekçi anne tutumu ile otoriter anne ve baba tutumunda annesi ilkokuldan mezun olan ergenlerin puanı annesi lise ve üzeri eğitim kurumlarından mezun olan ergenlerin puanından; demokratik baba tutumunda annesi ilkokuldan mezun olan ergenlerin puanı annesi ortaokuldan mezun olan ergenlerin puanından; koruyucu/istekçi baba tutumunda annesi ilkokul ve ortaokuldan mezun olan ergenlerin puanı annesi lise ve üzerindeki eğitim kurumlarından mezun olan ergenlerin puanından anlamlı düzeyde yüksek olarak tespit edilmiştir. Annelerin eğitim seviyelerine göre çocuklarına davranışlarının farklılaşması, ebeveyn tutumlarında böyle bir sonuca sebep vermiş olabilir.

Ergen bireylerin ebeveyn tutumları baba eğitim durumu bağlamında karşılaştırıldığında; anne ve baba tutumuna ait demokratik tutum, koruyucu/istekçi tutum ve otoriter tutumda gruplar arasında anlamlı düzeyde fark belirlenmiştir. Buna göre; demokratik baba tutumunda babası ilkokul, lise ve üzerinden mezun olan ergenlerin puanı babası ortaokuldan mezun olan ergenlerin puanından; koruyucu/istekçi ile otoriter anne ve baba tutumunda babası ilkokuldan mezun olan ergenlerin puanı babası lise ve üzeri eğitim kurumlarından mezun olan ergenlerin puanından; demokratik baba tutumunda babası lise ve üzerindeki eğitim kurumlarından mezun olan ergenlerin puanı babası ortaokuldan mezun olan ergenlerin puanından anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucu belirlenmiştir. Babaların eğitim seviyelerine göre çocuklarına davranışlarının farklılaşması, ebeveyn tutumlarında böyle bir sonuca sebep vermiş olabilir.

Ergen bireylerin ebeveyn tutumlarında gelir durumuna dayalı yapılan analizlerde anlamlı fark olmadığı sonucu elde edilmiştir. Bu bağlamda; düşük, alt – orta, üst – orta ve yüksek düzeyde gelire sahip ergen bireylerin anne ve baba tutumuna ait demokratik tutum, koruyucu/istekçi tutum ve otoriter tutum puanları benzer düzeydedir. Gelir durumu ile ebeveyn tutumları arasında anlamlı bir ilişkinin bulunamaması, araştırma kapsamında beklenen bir sonuçtur.

6.1.3. Yeme bozukluklarına yönelik ulaşılan sonuçlar

Araştırma kapsamında ergen bireylerin yeme bozuklukları çeşitli demografik değişkenlere göre incelenmiştir. Yapılan analizlerin ardından elde edilen ilk sonuç, yeme bozukluklarında cinsiyete göre anlamlı farklar bulunmasıdır. Buna göre; toplam puan ile şişmanlık kaygısı, diyet, sosyal baskı ve zayıflık ile uğraşma boyutlarında kadınların puanı erkeklerin puanından anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucu bulunmuştur. Kadın ve erkeklerin beslenme düzenlerinin farklı olması, bunun sebebi olabilir.

Araştırmaya katılan ergen bireylerin yeme bozuklukları kardeş sayısına göre incelendiğinde; toplam puan ile şişmanlık kaygısı, diyet ve zayıflık ile uğraşma boyutlarında anlamlı farklar belirlenmemiştir. Fakat, sosyal baskı boyutunda 1 ve 2 kardeşi olan ergenlerin yeme bozuklukları puanı 3 ve üzerinde kardeşi olan ergenlerin yeme bozuklukları puanından anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucu saptanmıştır. Yeme bozuklukları toplam puanında, kardeş sayısına göre anlamlı fark olmaması, araştırmada beklenen bir sonuçtur.

Ergen bireylerin yeme bozuklukları anne eğitim durumuna göre incelendiğinde; toplam puan ile şişmanlık kaygısı, diyet ve zayıflık ile uğraşma boyutlarında anlamlı farklar tespit edilmiştir. Buna göre, toplam puan ile diyet boyutunda annesi ilkokul ile lise ve üzerinden mezun olan ergenlerin puanı annesi ortaokuldan mezun olan ergenlerin puanından; şişmanlık kaygısı ve zayıflık ile aşırı uğraşma boyutlarında annesi ilkokuldan mezun olan ergenlerin puanı annesi ortaokuldan mezun olan ergenlerin puanından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Fakat sosyal baskı boyutunda anne eğitim durumuna göre anlamlı fark olmadığı sonucuna varılmıştır. Annelerin eğitim durumlarına bağlı olarak yemek düzeni farklılık gösterebilmektedir.

Ergen bireylerin yeme bozuklukları baba eğitim durumuna göre kıyaslandığında; toplam puan ile diyet ve zayıflık ile uğraşma boyutlarında anlamlı fark olduğu sonucu elde edilmiştir. Buna göre, toplam puan ile zayıflık ile aşırı uğraşma boyutunda babası ilkokul ile lise ve üzerinden mezun olan ergenlerin puanı babası ortaokuldan mezun olan ergenlerin puanından; sosyal baskı boyutunda babası lise ve üzerindeki eğitim kurumlarından mezun olan ergenlerin puanı babası ortaokuldan mezun olan ergenlerin puanından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Fakat şişmanlık kaygısı ve sosyal baskı boyutunda baba eğitim durumuna göre anlamlı

farklar bulunamaması, araştırmanın bu yönde elde ettiği bir başka sonuçtur. Babaların eğitim durumlarına bağlı olarak yemek düzeni farklılık gösterebilmektedir.

Araştırma sonunda ulaşılan bir diğer sonuç, ergen bireylerin yeme bozuklukları gelir durumuna göre anlamlı fark bulunamamasıdır. Buna göre toplam puan ile şişmanlık kaygısı boyutunda katılımcı puanları denktir. Fakat diyet, sosyal baskı ve şişmanlık ile aşırı uğraşma boyutunda gelir durumuna göre anlamlı farklar olduğu bulunmuştur. Yeme bozukluklarına ilişkin toplam puan ile şişmanlık kaygısı boyutunda düşük gelire sahip ergenlerin puanı yüksek gelire sahip ergenlerin puanından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Ergen bireylerin yeme bozukluklarında gelir durumuna göre anlamlı bir fark beklenmemektedir.

6.1.4. Beden algısı, ebeveyn tutumları ve yeme bozuklukları arasındaki ilişkiye yönelik ulaşılan sonuçlar

Araştırma kapsamında ergen bireylerin beden algısı, ebeveyn tutumları ve yeme bozuklukları arasındaki ilişki incelenmiştir. Yapılan analizlerin ardından elde edilen ilk sonuç, beden algısının demokratik anne tutumu, demokratik baba tutumu, koruyucu/istekçi baba tutumu, yeme bozuklukları, şişmanlık kaygısı, diyet, sosyal baskı, zayıflık ile aşırı uğraşma ve yaş ile pozitif yönde; otoriter anne tutumları ile negatif yönlü ilişkisinin bulunmasıdır. Fakat ergen bireylerin beden algıları ile koruyucu/istekçi anne tutumu, otoriter baba tutumu, yaş ve kilo arasında ise anlamlı ilişki bulunamaması bu kapsamda ulaşılan bir başka sonuçtur.

Araştırma kapsamında elde edilen bir başka sonuç, ergen bireylerin yeme bozuklukları ile beden algısı, demokratik anne tutumu, demokratik baba tutumu, şişmanlık kaygısı, diyet, sosyal baskı, zayıflık ile aşırı uğraşma arasında pozitif yönde; ergen bireylerin yeme bozuklukları ile boy ve kilo arasında ise negatif yönde anlamlı ilişki bulunmasıdır. Fakat ergen bireylerin yeme bozuklukları ile koruyucu/istekçi anne ve baba tutumu, otoriter anne ve baba tutumu ve yaş arasında ise anlamlı ilişki bulunamamıştır.

Ergen bireylerin beden algısı ve ebeveyn tutumlarının yeme bozuklukları üzerindeki etkisine yönelik kurulan model incelendiğinde, araştırma sonuçlarının anlamlı olduğu belirlenmiştir. Buna göre, araştırmanın bağımsız değişkenleri bir bütün olarak yeme bozukluklarını yordamaktadır. Ayrıca, demokratik anne tutumu ve kilonun bağımsız olarak yeme bozukluklarını etkilerken beden algısı, demokratik baba tutumu,

koruyucu/istekçi anne ve baba tutumu, otoriter anne ve baba tutumu, yaş ve boy uzunluğunun bağımsız olarak yeme bozukluklarını etkilememektedir. Demokratik anne tutumu ve kilonun yeme bozukluklarını etkilemesi, araştırma kapsamında beklenen bir sonuçtur.

6.2. Öneriler

Bu araştırma, ergen bireylerde beden algısının ebeveyn tutumları ve yeme bozukluklarıyla ilişkisini konu edinmektedir. Araştırma konusundan hareketle, benzer konularda çalışma yürütmek isteyen araştırmacılar birtakım öneriler verilmektedir. Bu öneriler, şu şekildedir:

1. Bu araştırmanın bağımlı değişkenleri; beden algısı, ebeveyn tutumları ve yeme bozukluklarıdır. Benzer araştırmalarda bu değişkenlere ek olarak, başka değişkenlerin ilişkisi de incelenebilir.
2. Bu araştırmanın evreni; ergen bireylerdir. İleride yapılacak araştırmalarda üniversite öğrencileri, Z kuşağı, genç yetişkinler vb. gibi evrenlerden veri toplanabilir. Ayrıca farklı evrenlere ilişkin ölçümler karşılaştırılabilir.
3. Bu araştırma verileri; anket yöntemiyle toplanmış nicel verilerdir. İleriki araştırmalarda nicel verilere ek olarak nitel veriler de toplanabilir. Bu sayede, nicel sonuçların nitel bulgularla desteklenmesi sağlanabilir.

KAYNAKLAR

- Akçalı, A. H.** (2019). *Ergenlerin algıladıkları helikopter ebeveyn tutumları ile yalnızlık düzeyinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akdevelioğlu, Y., & Yörüsün, T. Ö.** (2019). Üniversite öğrencilerinin yeme tutum ve davranışlarına ilişkin bazı faktörlerin incelenmesi. *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(1), 19-28.
- Alagül Ö.** Farklı spor branşlarındaki sporcuların atılganlık ile beden algısı ilişkisi. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir, 2004.
- Alisinanoğlu, F.** (2003). Çocukların denetim odağı ile algıladıkları anne tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 97-107
- Altıntaş, A. & Aşçı, F. H.** (2005). Fitnes Uzmanlarının Bedenlerine Yönelik Algıları, *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, III (3) 101- 104.
- Aslan D.** Beden algısı ile ilgili sorunların yaratabileceği beslenme sorunları, Hacettepe Ü. Tıp Fak. Halk Sağlığı AD, Ankara, 2004.
- Aslan, S. H.** (2001). Beden İmgesi ve Yeme Davranışı Bozuklukları ile Medya İlişkisi, *Düşünen Adam*, 14(1), 41-47.
- Ata, A., Vural, A., Keskin, F.** (2014). Beden Algısı Ve Obezite. 14(3), 74-84
- Aydoğdu, F. & Dilekmen, M.** (2016). Ebeveyn Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 569-585.
- Aytaç, H., Hocoğlu, Ç.** (2016). Bulimiya Nervoza İle Birlikte Yaşamamak: Bir Vaka Sunumu. *Journal of Mood Disorders*, 6(3); 158-163. doi: 10.5455/jmood.20160328052721
- Baumrind, D.** (1971). Current patterns of parental authority. *Developmental Psychology Monograph*, 4(1p2), 1–103.
- Becker, A. E., Grinspoon, S. K., Klibanski, A. Herzog, DB.** (1999). Eating disorders. *New England Journal of Medicine*, 340(14), 1092-1098.
- Büyüköztürk, S.** (2010). Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı. İstatistik, Araştırma Deseni SPSS Uygulamaları ve Yorum (6. baskı). Ankara: Pegem A.
- Craighead, L. W., & Agras, W. S.** (1991). *Mechanisms of action in cognitive-behavioral and pharmacological interventions for obesity and bulimia nervosa*. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 59(1), 115–125. doi:10.1037/0022-006x.59.1.115

- Çam, H.H.** (2017). Ergenlerde Yeme Bozukluğu Görülme Sıklığı ve Ruhsal Semptomlarla İlişkisi, *Turk J Public Health*, 15(2):96.
- Dion, J., Hains, J., Vachon, P., Plouffe, J., Laberge, L., Perron, M., Leone, M.** (2016). *Correlates of Body Dissatisfaction in Children. The Journal of Pediatrics*, 171, 202–207. doi:10.1016/j.jpeds.2015.12.045
- Duran, S., Ergün, S., Çalışkan, T., & Karadaş, A.** (2016). Hemşirelik öğrencilerinin yeme tutumları ile problem çözme becerileri arasındaki ilişki. *Sted*, 25, 6-12.
- Eni, B.** (2017). *Lise öğrencilerinin dijital oyun bağımlılığı ve algıladıkları ebeveyn tutumlarının değerlendirilmesi.* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Enten, R. S., & Golan, M.** (2009). *Parenting styles and eating disorder pathology. Appetite*, 52(3), 784–787. doi:10.1016/j.appet.2009.02.013
- Ercan, D. M.** (2018). Geç Ergenlik Döneminde Sosyal Medya Maruziyetinin Beden Algısı İle İlişkisi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ersoy, G.** (1991). Yeme Davranışı Bozuklukları Anoreksia Ve Bulimia Nervoza. *Beslenme Ve Diyet Dergisi*. 20(95): 95-106.
- Fraenkel, J. R., & Wallen, N. E.** (2006). *How To Design And Evaluate Research In Education.* (6th edition). New York, Mc-Graw-Hill International Edition.
- Garner D. M. & Garfinkel, P. E.** (1979) The eating attitudes test: an index of the symptoms of anorexia nervosa. *Psychol Med*, 9, 273-279.
- George, D. & Mallery, M.** (2010). *SPSS for windows step by step: a simple guide and reference.* Boston: Pearson.
- Glasofer DR, Attia E, Walsh BT** (2015) Feeding and eating disorders. In *Psychiatry, Fourth Edition* (Eds A Tasman, J Kay, JA Lieberman, MB First, MB Riba):1231-1249. New York, Wiley.
- Gönenir Erbay, L., Seçkin, Y.** (2016). Yeme Bozuklukları. *İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi*, 473-477.
- Gözegir, E.** (2020). Ergenlerde Dürtüsellik ve Duygusal Yeme Arasındaki İlişkide Ebeveyn Tutumunun Aracı Rolünün İncelenmesi. Yayımlanmış yüksek lisans tezi, Işık Üniversitesi.
- Gürdal Küey, A.** (2008). Yeme Bozuklukları. *Sempozyum Dizisi*, 63:81-83.
- Gürdal, A.** (1999). Yeme Bozuklukları Ve Tedavisi. *Klinik Psikofarmakoloji Bülteni*, 9(1):21-27.
- Gürel, G.** (2020). *Lise öğrencilerinde yeme tutumu üzerinde beden algısı, kontrol odağı ve ebeveyn tutumu etkisi* (Master's thesis, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü).
- Haines, J., Neumark-Sztainer, D.** (2006). Prevention of obesity and eating disorders: a consideration of shared risk factors. *Health Education Research*, 21(6):770-82.
- Hampshire, C., Mahoney, B., Davis, S.** (2022). *Parenting Styles and Disordered Eating Among Youths: A rapid Scoping Review, 1-12.*

- Helvalı, E. E.** (2019). *Erken dönem uyumsuz şemalar ile yeme tutumu arasındaki ilişkide yakın ilişkilerin, vücut algısının ve benlik saygısının aracı rolü* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Hergüner, S.** (2016). Çocuk ve Ergenlerde Beslenme ve Yeme Bozuklukları. Aynur Pekcanlar Akay, Eyüp Sabri Ercan (Eds.) *Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları* içinde (s. 386-408). Ankara: Türkiye Çocuk ve Genç Psikiyatrisi Derneği Yayınları
- Hovardaoğlu, S.** (1992). Vücut Algısı Ölçeği. *Psikiyatri, Psikoloji, Psikofarmakoloji Dergisi* (3P). Testler Özel Eki. 1(1):26-27.
- Hudson JI, Hiripi E, Pope HG, Kessler RC** (2007) The prevalence and correlates of eating disorders in the National Comorbidity Survey Replication. *Biol Psychiatry*, 61:348-358.
- Işık, B.** (2009). *Uludağ Üniversitesi Öğrencilerinde Yeme Bozukluklarının Araştırılması*. Uzmanlık Tezi. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi.
- İkiz, S. & Öztürk-Samur, A.** (2016). Okul Öncesi Dönem Çocuklarında Fiziksel ve İlişkisel Saldırganlığın Ebeveyn Tutumları Açısından İncelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(55), 159-175.
- Jadon, P., Tripathi, S.** (2017). Effect of Authoritarian Parenting style on self esteem of the Child: A Systematic Review, 3(3), 909-913.
- Kaçar, M., Hocaoğlu, Ç.** (2019). Pika, Geri Çıkarma Bozukluğu Nedir? Tanı Ve Tedavi Yaklaşımları. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 22: 347-354.[doi: 10.5505/kpd.2019.50570](https://doi.org/10.5505/kpd.2019.50570)
- Kadioğlu, M., & Ergün, A.** (2015). Üniversite öğrencilerinin yeme tutumu, öz-etkililik ve etkileyen faktörler. *Clinical and Experimental Health Sciences*, 5(2), 96-104.
- Karaman, E.** (2020). *10-18 yaş grubu çocukların anne ve babalarının ebeveyn tutumlarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi (İstanbul üç ilçe örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kaya, N., Çilli, A.** (1997). Anoreksiya Nervoza. *Genel Tıp Dergisi*, 7(2): 107-110.
- Kessler RC, Berglung PA, Chiu WT, Deitz AC, Hudson JI, Shahly V et al.** (2013) The prevalence and correlates of binge eating disorder in the World Health Organization World Mental Health Surveys. *Biol Psychiatry*, 73:904-914.
- Köroğlu, E.** (2009). Benlik saygısı ve sağlıklı benlik algısı geliştirme. Ankara Hyb
- Kul, S.** (2014). Uygun istatistiksel test seçim kılavuzu/guideline for suitable statistical test selection. *Plevra Bülteni*, 8(2), 26-29.
- Küçük, N.**(2007). *Talasemi Majörlü Adölesanlarda Beden İmajının Benlik Saygısına Etkisi*(Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Lafçı, E.** (2021). *Yeme Bozukluğu Görülen 7-12 Yaş Aralığındaki Çocuklarda Anne Tutumunun Yeme Davranışına Etkisi*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- López-Guimerà, G., Levine, M. P., Sánchez-carracedo, D., & Fauquet, J.** (2010). *Influence of Mass Media on Body Image and Eating Disordered Attitudes and Behaviors in Females: A Review of Effects and Processes*. *Media Psychology*, 13(4), 387–416. doi:10.1080/15213269.2010.525737
- Maccoby, E., & Martin, J.** (1983). Socialization Role of Parenting Style and Parents' Education in Positive Youth Development of Adolescents *Pertanika J. Soc. Sci. & Hum.* 24 (4): 1465 - 1480 (2016) 1479 in the context of the family: Parent-child interaction. In E. M. Hetherington (Ed.), & P. H. Mussen (Ed.), *Handbook of child psychology: Vol. 4. Socialization, personality, and social development* (pp. 1–101). New York: Wiley
- Maner F.** Yeme Bozukluklarında Kognitif-Davranışçı Kuram. *YemeBozuklukları, Çelikkol A. İzmir: Ege Psikiyatri Sürekli Yayınları, 1999; 4(2):167-173.*
- McGee, B. J., Hewitt, P. L., Sherry, S. B., Parkin, M., & Flett, G. L.** (2005). *Perfectionistic self-presentation, body image, and eating disorder symptoms*. *Body Image*, 2(1), 29–40. doi:10.1016/j.bodyim.2005.01.002
- Nikander R, Sievänen H, Ojala K, Kellokumpu-Lehtinen PL, Palva T, Blomqvist C, Luoto R, Saarto T.** Effect of exercise on bone structural traits, physical performance and body composition in breast cancer patients--a 12-month RCT. *J Musculoskelet Neuronal Interact* 2012; 12: 127-135 [PMID: 22947544]
- Okumuş, V.** (2018). *Çocukların Sosyal Medya Kullanımları İle Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Olden KW.** Rumination syndrome. *Curr Treat Options Gastroenterol* 2001;4:351–358.
- Özvurmaz, S., Mandıracıoğlu, A., & Lüleci, E.** (2018). Üniversite öğrencilerinde yeme tutumu ve yeme tutumuna etki eden faktörler. *Adıyaman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(2), 841-849.
- Pekşen Akça, R.** (2012). Ana-babaların çocuk yetiştirmede aşırı koruyucu olmaları, uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi, 29, 1-13.
- Rodgers, R., Chabrol, H.** (2009). Parental attitudes, body image disturbance and disordered eating amongst adolescents and young adults: A review. *European Eating Disorders Review*, 17(2):137-51.
- Sarı, S.** (2019). *Aile Hekimliğinde Güncel Yaklaşımlar*. Ankara: Akademisyen Yayınevi.
- Savaşır, I. & Erol, N.** (1989). Yeme tutum testi: anoreksiya nervoza belirtileri indeksi. *Psikoloji Dergisi*, 7, 19-25.
- Saylık, Z., Gezici Yalçın, M.** (2018). Otoriter veya Demokratik Ebeveyn Tutumunun Ve Ebeveyne Bağlanma Biçiminin Suçluluk Ve Utanç Duygularına Etkisinin Yarı-DeneyselYöntemle İncelenmesi. *Psikoloji Çalışmaları*,38(2): 95-127.

- Secord, P.F. & Jourard, S. M.** (1953). The appraisal of body-cathexis: body-cathexis and the self. *J Consult Psychol*, 17, 343-7.
- Sezer, Ö., Oğuz, V.** (2010). Üniversite Öğrencilerinde Kendilerini Değerlendirmelerinin Ana Baba Tutumları Ve Bazı Sosyo Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Kastamanu Eğitim Dergisi*, 743-758.
- Sira, N.** (2003). Body Image: Relationship to Attachment, Body MaS Index and Dietary Practices among College Students (Doctoral diSertation, Virginia Tech).
- Siyez, D.** (2006). Yeme Bozukluğu Olan Çocuklar Ve Ergenler Etiyolojisi İle İlgili Çalışmalar, Müdahale, Değerlendirme Ve Tedavi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20:21-27.
- Sohlberg S, Strober M.** Personality in anorexia nervosa: an update and a theoretical integration (reviwe). *Acta Psychiat Scand* 1994; Suppl 378:1-15.
- Sönmez, A.** (2017). Çocuk Ve Ergenlerde Yeme Bozuklukları. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar Dergisi*, 9(3): 301-316.
- Şahin, E., & Korkut-Owen, F.** (2009). Psikolojik ihtiyaçları farklı lise öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(32), 64-74.
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S.** (2013). *Using Multivariate Statistics*. (6th Edition). Boston: Pearson.
- Tanrıverdi, D., Savaş, E., Gönüllüoğlu, N., Kurdal, E., Balık, G.** (2011). Lise Öğrencilerinin Yeme Tutumları, Yee Davranışları Ve Benlik Saygılarının İncelenmesi. *Gaziantep Tıp Dergisi*, 17(1): 33-39.
- Taş, D., Ünlü, H., Öztürk, E., Tüzün, Z. Ve ark.** (2017). Ergenlerde beden algısının yaşam kalitesi ve öz yeterlilik ile ilişkisi. *Çocuk Hastanesi Dergisi*, 7(2):133-140. doi:10.5222/buchd.2017.133
- Tiggemann, M., & McCourt, A.** (2013). Body appreciation in adult women: Relationships with age and body satisfaction. *Body image*, 10(4), 624-627.
- Toker, D., Hocaoğlu, Ç.** (2009). Yeme Bozuklukları Ve Aile Yapısı: Bir Gözden Geçirme. *Düşünen Adam Dergisi*, 22(1-4): 36-42.
- Tural-Büyük, E.& Özdemir, E.** (2018). Lise Öğrencilerinin Beden Algısı İle Yeme Tutumu Arasındaki İlişki. *International Anatolia Academic Online Journal Health Sciences*, 4(2), 1-12.
- Turan, Ş., Aksoy Poyraz, C., Özdemir, A.** (2015). Tıkınırcasına Yeme Bozukluğu. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 7(4): 419-435. doi: 10.5455/cap.20150213091928
- Turhan, S.** *Ortoreksiya Nervoza İle Mükemmeliyetçilik Algısı, Beden İmajı Ve Algılanan Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ulus, A.** (2021). *The Gratification Of Basic Psychological Needs And Adolescent Conflict Resolution Behavior In Family Context*. Social Sciens Of Ozyegin University, İstanbul.

- Ünalın, D., Öztop, D. B., Elmalı, F., Öztürk, A., Konak, D., Pırlak, B., & Güneş, D.** (2009). Bir grup sağlık yüksekokulu öğrencisinin yeme tutumları ile sağlıklı yaşam biçimi davranışları arasındaki ilişki. *İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 16(2), 75-81.
- Ünlü, ř.** (2015). *Yetişkin Kadınlarda şişmanlığın Benlik Saygısı Ve Beden Algısıyla İlişkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Ünsal, A., Tozun, M., Ayrancı, Ü., Arslantaş, D.**(2010). *Dirim Tıp Gazetesi*, 3(100-112).
- Wellington, J.**(2006).*Educational Research: Contemporary Issues and Practical Approaches*,London, Continuum.
- Yalçıntaş, M.**(2019).*Fen Bilimleri Öğretiminde Kuantum Öğrenme Modeli Kullanmanın İlkokul Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Akademik Merak, Kaygı, Özyeterlik ve Başarı Düzeylerine Etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yalınzoğlu Çaka, S., Çınar, N., Altınkaynak, S.** (2018). Adolesanlarda Yeme Bozuklukları. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(1): 203-209.
- Yaman, Ç., Son, N.** (2019). *Beslenme Obezite Ve Toplum Sağlığı*. Güven Plus Group A.ř. Yayınları.
- Yavuzer, H.** (1993). *Çocuk Psikolojisi*. 9. Basım İstanbul: Remzi Kitabevi A.ř.
- Yücel B.** (2009). Estetik Bir Kaygıdan Hastalığa Uzanan Yol:Yeme Bozuklukları. *Klinik Gelişim Dergisi*,4(39-44).

EKLER

EK A:Sosyodemografik Bilgi Formu

1) Cinsiyetiniz:

Kadın ( ) Erkek ( )

2) Yaşınız: .....

3) Eğitim Durumunuz:

( ) Ortaokul

( ) Lise

4) Boy (cm):.....

5) Kilo(kg):.....

6) Kardeş Sayınız?

( ) Tek çocuk

( ) 2

( ) 3 ve üzeri

7) Kiminle Yaşıyorsunuz?

( ) Ailemle

( ) Arkadaşımla

( ) Akrabalarımle

( ) Yalnız

8) Aile Durumu:

Evli ve birlikteler ( )

Evliler ama ayrı yaşıyorlar ( )

Boşandılar ( )

9) Anneniz:

( ) Öz ( ) Üvey

10) Anneniz:

( ) Hayatta ( ) Hayatta değil

11) Babanız:

( ) Öz ( ) Üvey

12) Babanız:

( ) Hayatta ( ) Hayatta değil

13) Annenizin eğitim durumu?

( ) İlkokul

( ) Ortaokul

( ) Lise ve üzeri

14) Babanızın eğitim durumu?

( ) İlkokul

( ) Ortaokul

( ) Lise ve üzeri

15) Gelir düzeyiniz?

( ) Düşük

- Alt – Orta
- Üst – Orta
- Yüksek

16) Beden ağırlığınız nedeniyle hiç diyetisyene başvurduunuz mu?

Evet Hayır

17) Şu anda ya da daha önce herhangi bir psikolojik/psikiyatrik bir tedavi aldınız mı?

Evet Hayır

18) Yanıtınız evet ise tanı ve şikayetiniz ne(idi)? .....

19) Aldığınız tedavi türü ne(idi)?

- Psikoterapi
- İlaç
- Psikoterapi ve İlaç

Ek B: Vücut Algısı Ölçeği

	Hiç Beğenmiyorum	Pek Beğenmiyorum	Kararsızım	Oldukça Beğeniyorum	Çok Beğeniyorum
1. Saçlarım					
2. Yüzümün rengi					
3. İştahım					
4. Ellerim					
5. Vücutumdaki kıl dağılımı					
6. Burnum					
7. Fiziksel gücüm					
8. İdrar – dışkı düzenim					
9. Kaskuvvetim					
10. Belim					
11. Enerji düzeyim					
12. Sırtım					
13. Kulaklarım					
14. Yaşım					
15. Çenem					
16. Vücut yapım					
17. Profilim					
18. Boyum					
19. Duyularımın keskinliği					
20. Ağrıya dayanıklılığım					
21. Omuzlarımın genişliği					
22. Kollarım					
23. Göğüslerim					
24. Gözlerimin şekli					
25. Sindirim sistemim					
26. Kalçalarım					
27. Bacaklarım					
28. Dişlerimin şekli					
29. Cinsel gücüm					
30. Ayaklarım					
31. Uyku düzenim					
32. Sesim					
33. Sağlığım					
34. Cinsel faaliyetlerim					
35. Dizlerim					
36. Vücutumun duruş şekli					
37. Yüzümün şekli					
38. Kilom					
39. Cinsel organlarım					
40. Hastalığa direncim					

Ek C: Ebeveyn Anne-Baba Tutum Ölçeği

Size, ana babaların çocuklarını hangi yöntemlerle eğittiğini, çocuklarına toplumsal davranışlar kazandırırken nasıl davrandığını ifade eden cümlelerden oluşan bir liste verilmiştir. Sizden istenen bu cümleleri okuyup bunların annenizin ya da babanızın sizi eğitirken genellikle benimsediği davranışlara ne derecede benzediğini, onların tutumuna ne kadar uyduğunu düşünerek cevap kâğıdınızdaki seçeneklerden uygun bulduğunuzu işaretlemenizdir.

Cevaplamanın nasıl olacağını bir örnekle gösterelim:

Okula gidiş geliş saatlerini çok sıkı kontrol eder, kimlerle arkadaşlık ettiğimi sorgular.

A) Hiç uygun değil B) Pek uygun değil C) Biraz uygun D) Uygun E) Çok uygun

Eğer anne ya da babanız sizin hangi saatte nerede olduğunuzu ve kimlerle ne yaptığınızla hiç ilgilenmiyorsa "Hiç uygun değil" in karşılığı olarak A, sizi genellikle serbest bırakıyorsa "pek uygun değil" in karşılığı olarak B, ne yaptığınızla çoğunlukla ilgileniyor bazen sizi serbest bırakıyorsa "biraz uygun" un karşılığı olarak C, sizin hangi saatte nerede olduğunuzu ve kimlerle olduğunuzu izliyorsa "uygun" un karşılığı D'yi çok sıkı bir biçimde izliyorsa "Çok uygun" un karşılığı olarak E'yi işaretlemeniz beklenmektedir.

A) Hiç uygun değil

B) Pek uygun değil

C) Biraz uygun

D) Uygun

E) Çok uygun

1. Bana her zaman güven duygusu vermiş ve beni sevdiğini hissettirmiştir.

A() B() C() D() E()

2. Çok yönlü gelişme için beni olanakları ölçüsünde desteklemiştir.

A() B() C() D() E()

3. Her yaptığım işin olumlu yanlarını değil kusurlarını görmüş ve beni eleştirmiştir.

A() B() C() D() E()

4. Her zaman başıma kötü bir şey gelecekmış gibi beni koruyup kollamaya çalışır.

A() B() C() D() E()

5. Aramızdaki ilişki ona içimi açmaya cesaret edemeyeceğim kadar resmidir.

A() B() C() D() E()

6. Arkadaşlarımı eve çağırmana izin verir, geldiklerinde onlara iyi davranırdı.
A() B() C() D() E()
7. Elinden geldiği kadar, her konuda benim fikrimi almaya özen gösterir.
A() B() C() D() E()
8. Çevremizdeki çocuklarla beni karşılaştırır onların benden daha iyi olduklarını söylerdi.
A() B() C() D() E()
9. Bana hükmetmeye çalışır.
A() B() C() D() E()
10. Bugün bile alışverişe çıkacağım zaman kandırılacağımı düşünerek benimle gelmek ister.
A() B() C() D() E()
11. Benden her zaman gücümün üstünde başarı beklemiştir.
A() B() C() D() E()
12. Fiziksel ve duygusal olarak kendisine yakın olmak istediğim zaman soğuk ve itici davranırdı.
A() B() C() D() E()
13. Sorularımı onunla rahatlıkla konuşabilirim.
A() B() C() D() E()
14. Neden bazı şeyleri yapma ya da yapmamam gerektiğini bana açıklar.
A() B() C() D() E()
15. Birlikte olduğumuz zamanlar ilişkimiz çok arkadaşçadır.
A() B() C() D() E()
16. Kendi istediği mesleği seçmem konusunda beni zorlamıştır.
A() B() C() D() E()
17. Sevmediğim yemekleri bana yarayacağı düşüncesi ile zorla yedirirdi.
A() B() C() D() E()
18. Sınavlarda hep üstün başarı göstermemi istemiştir.
A() B() C() D() E()
19. Kendimi yönetebileceğim yaşlarda bile gittiği her yere beni de götürür, benim evde yalnız kalmamdan kaygılanırdı.
A() B() C() D() E()
20. Evde bir konu tartışılırken görüşlerimi söylemem için beni teşvik eder.
A() B() C() D() E()

21. Küçük yaşından itibaren ders çalışma ve okuma alışkanlığı kazanmam konusunda bana yardımcı olmuştur.

A() B() C() D() E()

22. Küçüklüğümde bana yeterince vakit ayırır; parka, sinemaya götürmeyi ihmal etmezdi.

A() B() C() D() E()

23. Benim gibi bir evladı olduğ u iç in kendini bahtsız hissettiğ ini sanıyorum.

A() B() C() D() E()

24. Okulda başarılı olmam konusunda beni zorlar, düşük not aldığımda beni cezalandırırdı.

A() B() C() D() E()

25. Beni kendi emellerine ulaştırmak için bir araç olarak kullanırdı.

A() B() C() D() E()

26. Beni daima yapabileceğimden fazlasını yapmaya zorlar.

A() B() C() D() E()

27. Paramı nerelere harcadığımı ayrıntılı bir biçimde denetler.

A() B() C() D() E()

28. Her zaman her işte kusursuz olmam gerektiği inancındadır.

A() B() C() D() E()

29. Ona yakınlaşmak istediğimde bana sıcak bir şekilde karşılık verir.

A() B() C() D() E()

30. Bana önemli ve değerli bir kişi olduğum inancımı aşlamıştır.

A() B() C() D() E()

31. Cinsellik konusunda karşılaştığım sorunları kendisine anlatmak istediğimde hep ilgisiz kalmıştır.

A() B() C() D() E()

32. Benim iyiliğimi istediğini, benim için neyin iyi olduğunu ancak kendisinin bileceğini söyler.

A() B() C() D() E()

33. Her zaman nerede olduğumu ve ne yaptığımı merak eder.

A() B() C() D() E()

34. İyi bir iş yaptığımda beni övmekten çok daha iyisini yapmam.

A() B() C() D() E()

35. Cinsel konularda çok tutucu olduğu için onun yanında bu konulara ilgi gösteremem.

A() B() C() D() E()

36. Aile ile ilgili kararlar alınırken benimde fikrimi öğrenmek ister

A() B() C() D() E()

37. Beni olduğum gibi kabul etmiştir.

A() B() C() D() E()

38. Başkalarına benden daha çok önem verir ve onlara daha nazik davranır.

A() B() C() D() E()

39. Günlük olaylar hakkında anlattıklarımı ilgi ile dinler ve bana açıklayıcı cevaplar verir.

A() B() C() D() E()

40. Benimle genellikle sert bir tonda ve emrederek konuşur.

A() B() C() D() E()

Ek D: Yeme Tutumu Testi

YEME TUTUMU TESTİ

Bu anket sizin yeme alışkanlıklarınızla ilgilidir. Lütfen her bir soruyu dikkatlice okuyunuz vesize en uygun gelen içine X işareti koyunuz

		Daima	Çok Sık	Sık Sık	Bazen	Nadiren	Hiçbir Zaman
1.	Başkaları ile birlikte yemek yemekten hoşlanırım.						
2.	Başkaları için yemek pişiririm, fakat pişirdiğim yemeği yemem.						
3.	Yemekten önce sıkıntılı olurum						
4.	Şişmanlamaktan ödüm kopar.						
5.	Acıktığımda yemek yememeğe çalışırım.						
6.	Aklım fikrim yemektedir.						
7.	Yemek yememeği durduramadığım zamanlar olur.						
8.	Yiyeceğimi küçük küçük parçalara bölerim.						
9.	Yediğim yiyeceğin kalorisini bilirim.						
10.	Ekmek, patates, pirinç gibi yüksek kalorili yiyeceklerden kaçınırım.						
11.	Yemeklerden sonra şişkinlik hissedirim.						
12.	Ailem fazla yememi bekler.						
13.	Yemek yedikten sonra kusarım.						
14.	Yemek yedikten sonra aşırı suçluluk duyarım.						
15.	Tek düşüncem daha zayıf olmaktır.						
16.	Aldığım kalorileri yakmak için yorulana dek egzersiz yaparım.						
17.	Günde birkaç kere tartılırım.						
18.	Vücudumu saran dar elbiselerden hoşlanırım.						
19.	Et yemekten hoşlanırım.						

20.	Sabahları erken uyanırım.						
21.	Günlerce aynı yemeği yerim.						
22.	Egzersiz yaptığımda harcadığım kalorileri hesaplarım.						
23.	Adetlerim düzenlidir. (kız öğrenciler için)						
24.	Başkaları çok zayıf olduğumu düşünür.						
25.	Şişmanlama (vücudumun yağ depolayacağı) düşüncesi zihnimi meşgul eder.						
26.	Yemeklerimi yemek başkalarımkinden daha uzun sürer.						
27.	Lokantada yemek yemeyi severim.						
28.	Müshil kullanırım.						
29.	Şekerli yiyeceklerden kaçınırım.						
30.	Diyet (perhiz) yemekleri yerim.						
31.	Yaşamımı yiyeceğin kontrol ettiğini düşünürüm.						
32.	Yiyecek konusunda kendimi denetleyebilirim.						
33.	Yemek konusunda başkalarının bana baskı yaptığını hissedirim.						
34.	Yiyeceklerle ilgili düşünceler çok zamanımı alır.						
35.	Kabızlıktan yakınırım						
36.	Tatlı yedikten sonra rahatsız olurum						
37.	Perhiz yaparım.						
38.	Midemin boş olmasından hoşlanırım.						
39.	Şekerli yağlı yiyecekleri denemekten hoşlanırım.						
40.	Yemeklerden sonra içimden kusmak gelir						

Ek E: Gönüllü Katılım Formu

Sayın Katılımcı,

“ERGENLERDE ALGILANAN BEDEN ALGISININ EBEVEYN TUTUMLARI VE YEME BOZUKLUKLARIYLA İLİŞKİSİ” isimli tez araştırması, İstanbul Gedik Üniversitesi Klinik Psikoloji Bölümü’nde, Dr. Öğr. Üyesi Havva Nüket İşiten danışmanlığında, Nihat Sezer Yaşaroğlu tarafından yürütülmektedir. Bu çalışma, ergenlerde algılanan beden algısının ebeveyn tutumları ve yeme bozukluklarıyla ilişkisinin incelenmesini amaçlamaktadır.

Araştırmanın katılımcılarını İstanbul ilindeki devlet ve vakıf orta öğretim kurumlarında öğrenim görmekte olan 14 - 18 yaş aralığındaki öğrenciler oluşturmaktadır.

Bu çalışmaya katılım gönüllülük esasına dayalıdır. Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, bütün soruları eksiksiz, kimsenin baskı ve etkisi altında olmadan içtenlikle cevaplamanızdır. Bu formu okuyup onaylamanız araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. 20 – 25 dakika sürecek bu uygulamada yer alan hiçbir aşama, kişisel rahatsızlık verecek nitelikte değildir. Ancak herhangi bir nedenden ötürü rahatsız hissederseniz, uygulamayı yarıda bırakıp ayrılma hakkına sahiptir. Bu çalışmadan elde edilecek bilimsel bilgiler sadece araştırmacılar tarafından ve araştırma için kullanılacak olup, kişisel bilgileriniz ise gizli tutulacaktır. Buna ek olarak, elde edilen veriler yayın amacı ile kullanılabilir.

Çalışma hakkında daha fazla bilgi almak isterseniz, sorularınız için araştırmayı yürüten Nihat Sezer Yaşaroğlu ile psikologsezeryasaroglu@gmail.com mail adresi yoluyla iletişim kurabilirsiniz.

Çalışmaya katıldığınız için şimdiden teşekkür ederim.

Ek F: Etik Kurul İzni

T.C.
İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ
Rektörlük

İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ -
REKTÖRLÜK
Tarih: 26.04.2021 16:59
Sayı: E-71457743-050.01.04.2021.2.369
0000195133

Sayı : E-71457743-050.01.04.2021.2.369 -177
Konu : Etik Kurul Kararı (Nihat Sezer
YAŞAROĞLU)

26/04/2021

Sayın Dr. Öğr. Üyesi Havva Nüket İŞİTEN

Üniversitemiz Etik Kurulunun 21.04.2021 tarihli 2021/04 sayılı toplantısında; "Ergenlerde Algılanan Beden Algısının Ebeveyn Tutumları ve Yeme Bozukluklarıyla İlişkisi" adlı başvurunuz görüşüldü. Yapılan görüşme sonunda: "Ergenlerde Algılanan Beden Algısının Ebeveyn Tutumları ve Yeme Bozukluklarıyla İlişkisi" adlı başvurunuzun etik olarak uygun olduğuna katılanların oy birliği ile karar verildi.

Prof. Dr. Berin ERGİN
Etik Kurul Başkanı

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu:

DBED8BAA-5629-41CB-8713-9433F55F5ECB

Belge Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/istanbul-gedik-universitesi-ebys>

Adres: T.C. İstanbul Gedik Üniversitesi Cumhuriyet
Mahallesi İlkbahar Sokak No: 1-3-5 34876 Yakacık Kartal
İstanbul

Telefon No: 444 5 438 / Dahili: 1196

Faks No: 0216 452 87 17

e-Posta: info@gedik.edu.tr

KEP Adresi: gedikuniversitesi@hs01.kep.tr

Ayrıntılı bilgi için: Ozan YILDIZ

Uzman

Telefon No: 444 5 438 / Dahili: 1196

ÖZGEÇMİŞ

ÖĞRENİM DURUMU:

- **Ön Lisans** : Kocaeli Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık
- **Lisans** : Maltepe Üniversitesi, Psikoloji
- **Yüksek Lisans** : 2022, İstanbul Gedik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı.

MESLEKİ DENEYİM:

Stajlar, Projeler ve Çalıştığı Kurumlar:

- Kartal Belediyesi Kadın Danışma Merkezi – Bireysel Terapi
- ETS Psikoteknik Değerlendirme Merkezi – (2019-2020)
- Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi – Stajyer Psikolog (2018 Eylül – 2019 Ocak)
- Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi – Stajyer Psikolog (2018 Haziran – 2018 Eylül)
- Maltepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi – Stajyer Psikolog (2018 Temmuz)
- Maltepe Üniversitesi – Çekmeköy Belediyesi iş birliği ile düzenlenen SOYAÇ Projesi - Nişantepe İlköğretim Okulu'nda 1. Sınıf öğrencileri ile okul terki riskini önlemek amacıyla çalışmalar yapılmıştır. – (2017-2018)